

**Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksestä valtion virkamieslainsäädännön uudistamiseksi**

Eduskunta on 12 päivänä helmikuuta 1985 lähettänyt valiokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 238/1984 vp.

Tässä yhteydessä valiokunta on päättänyt ottaa myös käsiteltäviksi ed. Männistön ym. lakialoitteen n:o 20/1985 vp. valtion virkamieslainsäädännön uudistamisesta sekä ed. Eenilän ym. lakialoitteen n:o 119/1985 vp. valtion virkamieslaiksi.

Valiokunta on eduskunnan päätöksen mukaisesti hankkinut hallituksen esityksestä ja lakialoitteesta n:o 20/1985 vp. perustuslakivaliokunnan ja valtiovarainvaliokunnan lausunnot, jotka on otettu tämän mietinnön liitteiksi.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina valtioneuvoston oikeuskansleri Kai Korte, eduskunnan oikeusasiamies Jorma S. Aalto, vanhempi hallitussihteeri Teuvo Metsäpelto ja hallitusneuvos Heikki Aaltonen valtiovarainministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Jarmo Vuorinen ja lainsäädäntöneuvos Markku Tyynilä oikeusministeriöstä, toimistopäällikkö Hannu Hämäläinen ulkoasiainministeriöstä, vs. hallitusneuvos Heikki Rosti ja projektisihteeri Matti Lahtinen opetusministeriöstä, hallitusneuvos Heikki Huuskonen ja hallitusneuvos Kauko Nuutinmäki puolustusministeriöstä, hallintoneuvos Martti Mäenpää korkeimmasta hallinto-oikeudesta, oikeusneuvos Johannes Leivonen korkeimmasta oikeudesta, presidentti Heikki Mälkki Helsingin hovioikeudesta, hallintojohtaja Nils G. Fellman Helsingin yliopistosta, pääsihteeri Leila Räsänen tasa-arvoasiain neuvottelukunnasta, osastopäällikkö Jukka Wuolijoki ja apulaisosastopäällikkö Pentti Tervonen valtiokonttorista, hallintoylijohtaja Lauri Kuusisto posti- ja telehallituksesta, osastopäällikkö Raimo Salmi tie- ja vesirakennushallituksesta, kansliapäällikkö Risto Jaakkola Uudenmaan lääninhallituksesta, pääsihteeri, professori Mikael Hidén Suomen Korkeakoulujen Rehtorien Neuvostosta,

professori Toivo Holopainen, professori Olli Mäenpää, apulaisprofessori Timo Konstari, apulaisprofessori Kaarlo Tuori, lakitieteen tohtori Olavi Rytkölä, oikeustieteen tohtori Niklas Bruun, neuvottelupäällikkö Matti Koivistoinen Akava ry:stä, puheenjohtaja Keijo Rantala Virkamiesliitto ry:stä, pääsihteeri Pertti Ahonen ja lakimies Heikki Sipiläinen Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteistyöjärjestö VTY ry:stä, osastonjohtaja Hannu Salo Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitto TVK ry:stä, pääsihteeri Esa Swanljung Julkisten Alojen Ammattijärjestö STTK-J ry:stä, toimitsija Vappu Anttila Valtion Työntekijäin ja Viranhaltijain Liitto VTVL ry:stä, pääsihteeri Bengt Sundvik Postivirkamiesliitto ry:stä, puheenjohtaja Pertti Jyrkinen Postiliitto ry:stä, lakimies Päivi von Plato Terveystieteiden tutkimuskeskuksen Ammattijärjestö TEHY ry:stä sekä tutkija Kevät Nousiainen ja suunnittelija Pekka Tonttila Ministeriöiden VTVL:n Ammattiosastojen Yhteistyöjärjestöstä.

**Hallituksen esitys ja lakialoitteet**

Hallituksen esitys sisältää ehdotukset laiksi Suomen Hallitusmuodon muuttamisesta, valtion virkamieslaiksi, valtion virkamieslain voimaannattamiseksi, laiksi valtion eläkelain muuttamisesta, laiksi valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta, laiksi puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta, laiksi työriitojen sovittelusta annetun lain muuttamisesta ja laiksi kuluttaja-asiamiehestä annetun lain muuttamisesta.

Uudistuksen yleisenä tavoitteena on lisätä valtionhallinnon tehokkuutta ja suorituskykyä. Uudella lainsäädännöllä yhtenäistetään ja kootaan valtion virkamieslainsäädäntö sekä yhdenmukaistetaan eri virkamiesryhmien oikeudellista asemaa.

Nykyiset virkasuhdelajit, joita on noin kymmenen, ehdotetaan supistettavaksi kahteen, vakinaiseen ja tilapäiseen virkasuhteeseen. Lisäksi poistettaisiin nykyiset erilaiset nimittämiskirjat, joiden mukaan virkamiesten oikeudellinen asema nykyisin keskitetysti määräytyy.

Virkasuhde olisi ehdotuksen mukaan irtisanotavissa sekä viranomaisen että virkamiehen puolelta. Virkamies voisi tehdä irtisanomisesta oikeasuvaatimuksen virkamieslautakuntaan, joka olisi uusi virastoihin perustettava, sekä viranomaisen että virkamiesjärjestöjen ehdotuksesta määräytyistä jäsenistä koostuva toimielin. Irtisanomissäännökset eivät koskisi tuomareita.

Esityksessä ehdotetaan myös virkojen perustamismenettelyn olennaista yksinkertaistamista ja nopeuttamista. Pääasiallinen uudistus olisi, että eduskunta eräitä tärkeimpiä virkoja lukuun ottamatta osoittaisi perustettavia virkoja varten virastoittain määrärahan eikä määrärahan myöntäessään päättäisi sitovasti yksittäisistä viroista.

Uudistuksen muita keskeisiä kohtia ovat virkanimityksiin liittyvän ehdollepanomenettelyn poistaminen useimpien virkojen osalta, virkavollisuuksia ja virkavastuuta koskevien säännösten kokoaminen sekä mahdollisuus asettaa virkamies määrätyin edellytyksin valtioneuvoston käytettäväksi.

Hallituksen esitys liittyy samanaikaisesti eduskunnalle annettuun hallituksen esitykseen n:o 239/1984 vp. valtion ja kunnallisen virkaehtosopimusjärjestelmän muuttamisen edellyttämistä lainsäädännön muutoksista.

Lakialoite n:o 20/1985 vp. sisältää ehdotukset laiksi Suomen Hallitusmuodon muuttamisesta ja valtion virkamieslaiksi. Lakialoitteessa ehdotetaan hallituksen esityksestä poiketen muun muassa eduskunnan aseman nykyisellään säilyttävää virkojen perustamismenettelyä, virkamiesten oikeuksien turvaamista eri säännöksin, siirtämisperusteiden ja irtisanomisperusteiden tiukentamista, koeaikamenettelyn poistamista kokonaan ja virkamiesten valitusoikeuden turvaamista.

Lakialoitteessa n:o 119/1985 vp. ehdotetaan hallituksen esitykseen sisältyvän valtion virkamieslain virkamiehen irtisanomisperusteita koskevaa pykälää muutettavaksi. Lakialoitteen mukaan viranomainen voisi irtisanoa virkamiehen myös, jos virkamies osallistuu vapaamuurarijärjestöön kuuluvan yhdistyksen toimintaan.

## Valiokunnan kannanotot

### *Yleisperustelut*

Valiokunta pitää virkamieslainsäädännön kokonaisuudistusta tarpeellisena. Suurimmalta osaltaan vuosisadan alkupuolella säädetty ja hajanainen lainsäädäntö on välttämätöntä saattaa ajan tasalle, sillä se ei enää vastaa tämän päivän yhteiskunnan tarpeita. Julkishallinnon tehtävät ovat viime vuosisadalta oleellisesti muuttuneet ja lisääntyneet. Kehityksen mukana myös virkamiesten asema ja tehtävät ovat muuttuneet.

Virkamieslainsäädännön uudistamisen vaikutukset ovat merkittävät. Virkamiesten aseman ja virkakoneiston määrittely vaikuttaa nimittäin koko valtion toimintatapaan ja -muotoihin. Hallituksen esityksen ensisijaisena tavoitteena on parantaa valtionhallinnon tehokkuutta ja suorituskykyä. Tavoite on kannatettava. Sen pohjalle rakennettu ehdotus perustuu kuitenkin valiokunnan käsityksen mukaan liiaksi näkemykseen, jossa virkamiehistöä pidetään pelkästään valtion henkilöstönä ja heidän asemansa määritellään lähinnä työmarkkinakysymyksenä. Tämä lähtökohta ei ole lainsäädännön merkitys huomioon ottaen riittävä. Valtionhallinnon tehokkuuden ja suorituskyvyn ohella on lainsäädäntöä uudistettaessa kiinnitettävä huomiota myös valtiollisen demokratian peruseriaatteisiin, virkamiesten perusoikeuksiin ja oikeusturvaan. Näistä syistä valiokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan ja valtiovarainvaliokunnan lausuntoihin viitaten lakiehdotuksiin lukuisia muutoksia. Lakiehdotusten kehnohko tekninen taso on johtanut myös varsin useisiin muutosehdotuksiin. Muutosehdotukset perustellaan jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa. Yksityiskohtaisissa perusteluissa valiokunta on halunnut esittää käsityksensä myös eräiden sellaisten säännösten soveltamisesta, joihin ei ehdoteta muutoksia.

Yleisperusteluissa valiokunta kiinnittää huomiota kolmeen yleisempään kysymykseen, jotka ovat tulleet esille lakiehdotuksia käsiteltäessä.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa on toiselle lakivaliokunnalle huomautettu, että käsiteltävänä oleviin lakiehdotuksiin sisältyy sukupuolten erottelua merkitseviä nimikkeitä. Toinen lakivaliokunta ei pidä tällaisia nimikkeitä suotavina. Tämän mukaisesti valiokunta ehdottaa valtion virkamieslakiehdotuksessa muutettavaksi "varamies"-sanan sanaksi "varajäsen". Käsitteelle "virkamies" valiokunta ei ole tässä yhteydessä löytänyt tyydyttävää korvaavaa sanaa. Valiokunta

pitää kuitenkin tärkeänä, että asia otetaan selvittäväksi.

Virkamieslakiehdotukseen ei sisälly säännöksiä siitä, milloin valtionhallinnossa tulisi käyttää virkasuhdetta ja milloin työsopimussuhdetta, vaikka näiden palvelussuhdelajien käytössä on huomattavaa epäjohtonumukaisuutta tällä hetkellä. Saadun selvityksen mukaan virka- ja työsuhteen käyttö on parhaillaan virastokohtaisesti selvitettävänä. Tarkoituksena on, että virkamieslainsäädännön uudistamisen jälkeen virkasuhdetta käytettäisiin nykyistä selkeämpiä periaatteita noudattaen. Valiokunta katsoo, että kysymys virka- ja työsuhteen käytöstä on merkityksellinen muun muassa virkavastuun henkilöllisen ulottuvuuden kannalta. Tämän vuoksi valiokunta edellyttää, että hallitus huolehtii asian selvittämisestä ja luo yleiset periaatteet, jotka on otettava huomioon harkittaessa tietyn tehtävän hoidossa omaksuttavaa palvelussuhdelajia.

Valtion virkamieslakiehdotus ei myöskään sisällä säännöksiä virkarikoksista. Virkarikoslainsäädännön uudistaminen on kuitenkin valiokunnan käsityksen mukaan kiinteässä yhteydessä virkamieslainsäädännön kokonaisuuteen. Valiokunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen virkarikoslainsäädännön uudistamisesta pikaisesti eduskunnalle.

### Yksityiskohtaiset perustelut

#### 1. Laki Suomen Hallitusmuodon muuttamisesta

*Johtolause.* Valiokunta ehdottaa johtolauseeseen lakiteknisiä korjauksia.

65 §. Valiokunta ehdottaa pykälään sanonnallisia korjauksia.

89 §. Ehdotetun pykälän 1 momentissa säädetään sellaisista viroista, jotka täytetään hakumennettelyn jälkeen virkaehdotuksesta. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten toinen lakivaliokunta ehdottaa momenttia muutettavaksi siten, ettei ehdollepanomenettely koske oikeuslaitosten virkoja eikä korkeimman hallinto-oikeuden virkoja. Niin ikään perustuslakivaliokunnan lausunnon nojalla pykälän 2 momentissa ehdotetaan nimenomaisesti säädettäväksi, että muiden kuin 1 momentissa tarkoitettujen virkojen täyttämisestä säädetään erikseen lailla tai asetuksella.

90 §. Valiokunta ehdottaa pykälään sanonnallisia tarkistuksia.

91 §. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta ehdottaa pykälän 3 momenttia

täsmennettäväksi niin, että siinä mainituista seikoista säädetään erikseen lailla.

#### 2. Valtion virkamieslaki

*Johtolause.* Perustuslakivaliokunnan lausunnon nojalla valiokunta ehdottaa valtion virkamieslaista poistettaviksi ja muutettaviksi sellaiset kohdat, jotka edellyttävät perustuslainsäätämisen järjestystä. Tämän johdosta valtion virkamieslaki voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisenjärjestyksessä. Lakiehdotuksen johtolauseetta ehdotetaan muutettavaksi sen mukaisesti.

1 ja 2 §. Valiokunta ehdottaa pykäliin lakiteknisiä korjauksia.

3 §. Valiokunta ehdottaa myös tämän pykälän 1 momenttiin lakiteknisen korjauksen. Lisäksi valiokunta on kiinnittänyt huomiota pykälän 2 momenttiin, jonka mukaan lain soveltamisesta tilapäisiin virkamiehiin säädetään asetuksella.

Saadun selvityksen mukaan tilapäisiä virkamiehiä on valtionhallintoon otettu lähinnä tilapäisiin määräaikaisiin tehtäviin. Lainsäädännön uudistamisen myötä on tarkoituksena vähentää tällaisten virkasuhteiden määrää. Valiokunnan mielestä tilapäisten virkamiesten asemasta on tarkoituksenmukaista säätää ehdotettuun tapaan asetuksella, sillä säännösten ottaminen lakiin saattaisi johtaa tavoitteiden vastaisesti tilapäisten virkasuhteiden käytön lisääntymiseen. Sitä valiokunta ei pidä hyvänä. Valiokunta haluaa kuitenkin painottaa, että tilapäistä virkasuhdetta tulee käyttää vain tilapäisissä tehtävissä. Jos tehtävät osoittautuvat pysyväisluontoisiksi, on virka muutettava vakinaiseksi viraksi. Lisäksi valiokunta edellyttää hallituksen huolehtivan valtion virkamiesasetusta valmisteltaessa siitä, että tilapäisten virkamiesten oikeusasema tulee turvatuksi.

4 §. Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momenttiin kirjoitusteknisen korjauksen.

5 §. Pykälässä ehdotetaan hallitusmuodon 65 §:ään ehdotettujen muutosten nojalla säädettäväksi, ettei perustettavia virkoja enää eritellä tulo- ja menoarviossa virkakohtaisesti lukuun ottamatta eräitä 2 momentissa lueteltuja ylimpiä virkoja. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan muiden virkojen osalta on tarkoituksena, että tulo- ja menoarvioesityksen perusteluissa selostetaan määrärahojen lisäysehdoituksen perusteluna uusien virkojen tarve asiakohtaisesti eriteltynä ja uusien virkojen tehtäväalue pääpiirteittäin.

Valiokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan ja valtiovainvaliokunnan lausuntoihin siinä, että

tulo- ja menoarvioesityksen perusteluihin otettavaa selostusta ei ole eduskunnan ja hallituksen keskinäisten suhteiden järjestämisen kannalta saatettu asianmukaiseen kuntoon, ellei asiasta säädetä lailla. Tästä syystä valiokunta ehdottaa pykälän 1 momenttiin lisättäväksi uuden säännöksen, jonka mukaan tulo- ja menoarvioesityksen perusteluissa on ilmoitettava sellaisten perustettavien päätoimisten virkojen lukumäärä ja pääasiallinen tehtäväalue, joita ei ole 2 momentin nojalla eriteltävä tulo- ja menoarviossa. Valiokunta pitää lisäksi tärkeänä, että virkojen perustamista samoin kuin lakkauttamista koskevien kysymysten valmistelussa kuullaan henkilöstöä siten kuin hallituksen esityksen perusteluissa on selostettu.

Pykälän 2 momentissa lueteltuihin erittelyvirkoihin valiokunta ehdottaa lisättäväksi korkeakoulun ylikirjastonhoitajan viran. Momenttia ehdotetaan korjattavaksi myös sanonnallisesti.

6 §. Ehdotetun pykälän 4 momentin mukaan virat lakkautetaan asetuksella. Näin vapautuvia määrärahoja voitaisiin käyttää muiden kuin 5 §:n 2 momentissa tarkoitettujen virkojen perustamiseen. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa todetaan, ettei säännöksessä ole otettu huomioon hallitusmuodon 70 §:ää, jonka mukaan tulo- ja menoarvioon otettua määrärahaa ei saa siirtää eduskunnan erikseen hyväksymästä menoarvion osasta toiseen. Tämän johdosta valiokunta ehdottaa säännöksen loppuun lisättäväksi viittauksen hallitusmuodon 70 §:ään.

Valiokunta ehdottaa lisäksi, että viran lakkauttamisen vuoksi vapautuvien varojen käyttö uusien virkojen perustamiseen rajoitetaan samaan virastoon kuten voimassa olevassa järjestelyvaltuuslaissakin (767/76). Saman viraston käsite tulee kuitenkin ehdotetussa säännöksessä tulkita vastaavalla tavalla kuin lakiehdotuksen 46 §:n 2 momentin 1 kohdassa. Korkeakoulujen osalta valiokunnan ehdottama muutos merkitsee, että viran lakkauttamisesta vapautuvat varat ovat käytettävissä vain saman korkeakoulun sisällä.

Valiokunta ehdottaa edelleen pykälään tehtäväksi lakitekniisiä korjauksia.

Valiokunta on vielä kiinnittänyt huomiota pykälän 3 momenttiin, jonka mukaan asetuksella määrätään ne virat, joihin voidaan nimittää myös määräajaksi tai muutoin rajoitetuksi ajaksi. Tässä yhteydessä valiokunta haluaa painottaa, ettei säännös saa johtaa määräaikaisten virkojen käytön perusteettomaan lisääntymiseen. Lain nojalla annettavaa asetusta valmisteltaessa tuleekin huo-

lehtia siitä, että määräaikaisten virat luettelaa siinä kaikki.

7 §. Valiokunta ehdottaa pykälään lakitekniisiä korjauksia.

8 §. Valiokunta ehdottaa, että virkojen siirtäminen rajoitettaisiin vastaavalla tavalla kuin viran lakkauttamisesta vapautuvien varojen käyttökin samaan virastoon. Lisäksi valiokunta ehdottaa pykälän 1 momenttiin tehtäväksi lakitekniisen korjauksen.

9 §. Valiokunta ehdottaa pykälää korjattavaksi lakiteknisesti.

10 §. Ehdotettu pykälä koskee viran haettavaksi julistamista. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta ehdottaa ensimmäisen momentin muutettavaksi siten, ettei viran haettavaksi julistamisen vaatimuksesta voida poiketa hallitusmuodon 89 §:n 1 momentissa tarkoitettujen virkojen osalta.

Pykälän 3 momentin mukaan virka voidaan pätevästä syystä julistaa uudelleen haettavaksi. Esityksen perusteluissa säännöksen todetaan vastaavan kunnan virkojen täyttämistä annettuja määräyksiä. Uudelleen haettavaksi julistamiseen voi näin ollen olla tarvetta muun muassa silloin, kun virkaan ei ole ollut riittävästi päteviä hakijoita. Kunnallisten virkasääntöjen mukaan viran uudelleen haettavaksi julistaminen voi kuitenkin tulla kysymykseen silloin, jos kunnan tai kuntaliiton etu sitä vaatii. Kunnan edun ei ole tullut vaativan viran uudelleen auki julistamista, jos siihen on yksikin pätevä hakija. Valiokunta pitää tätä lähtökohtaa oikeana ja katsoo, että pätevien hakijoiden vähäinen lukumäärä ei voi olla uudelleen haettavaksi julistamisen peruste.

11 §. Ehdotettu pykälä koskee viran hakumenettelyä. Pykälän 2 momentin mukaan hakijalle voidaan varata tilaisuus hakemuksen täydentämiseen. Lakiehdotuksen 94 §:n mukaan taas valtion virkamieslain mukaisia asioita käsiteltäessä noudatetaan, mitä hallintomenettelylaissa (598/82) on säädetty. Hallintomenettelylaki edellyttää, että hakijalle on varattava tilaisuus puutteellisen hakemuksen täydentämiseen. Ehdotetun 11 §:n 2 momentti ja 94 § ovat siten keskenään ristiriidassa. Valiokunta katsoo, että virkahakemuksen täydentämiseen soveltuvat hyvin hallintomenettelylain yleissäännökset ja ehdottaa tämän vuoksi 2 momentin poistettavaksi.

12 §. Valiokunta ehdottaa pykälää korjattavaksi lakiteknisesti.

13 §. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon yhtyen toinen lakivaliokunta pitää varsin tähdellisenä, ettei virkamiesten ohella myöskään viranhaki-

joita aseteta keskenään eri asemaan syntyperän, uskonnon, sukupuolen, iän, poliittisen tai ammattiyhdistystoiminnan taikka muun näihin verrattavan synn vuoksi. Tästä syystä valiokunta ehdottaa valtion virkamieslakiin otettavaksi säännöksen viranhakijoiden tasapuolisesta kohtelusta. Säännös ehdotetaan otettavaksi 13 §:n 3 momenttiin.

14 §. Ehdotetun pykälän mukaan kaikkiin muihin virkoihin kuin niihin, joihin nimittävänä viranomaisena on tasavallan presidentti tai valtioneuvosto, voidaan virkaan valittu henkilö ottaa koeajaksi. Valiokunta pitää koeaikamenettelyä yleisesti perusteltuna. Korkeakoulujen opetus- ja tutkimusvirkoihin se soveltuu kuitenkin huonosti. Näitä virkoja täytettäessä selvitetään jo ennalta sekä viranhakijan opetuskyky että hänen tieteellinen pätevyytensä. Koeajaksi ottamisen mahdollisuus saattaa lisäksi vähentää nuorten lahjakkaiden tutkijoiden hakeutumista korkeakouluihin palvelussuhteen jatkuvuuden epävarmuuden lisääntyessä. Myöskään määräajaksi täytettävissä viroissa koeaikamenettely ei valiokunnan käsityksen mukaan ole tarkoituksenmukainen. Valiokunta ehdottaakin korkeakoulujen opetus- ja tutkimusvirat sekä määräaikaiset virat rajattavaksi koeaikamenettelyn ulkopuolelle.

Pykälän 1 momenttiin valiokunta ehdottaa tehtäväksi kielellisiä ja oikeinkirjoitusta koskevia korjauksia.

17 §. Valiokunta ehdottaa pykälää korjattavaksi sanonnallisesti.

18 §. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon yhtyen valiokunta ehdottaa pykälästä poistettavaksi maininnan, jonka mukaan mahdollisuudesta kieltää virkamiestä liittymästä tai kuulumasta yhdistykseen voidaan erikseen säätää lailla.

20 §. Pykälän 1 momentin mukaan virkamiehen edellytetään noudattavan hänelle annettuja työnjohto- ja työnvalvontamääräyksiä. Valiokunta haluaa tämän säännöksen johdosta korostaa, että virkamiehelle annettavat työnjohto- ja työnvalvontamääräykset voivat koskea vain virkatehtävien suorittamista. Edelleen valiokunta korostaa, ettei säännöstä tule soveltaa niin, että sen perusteella muutettaisiin esittelijän vastuuta tai puututtaisiin tutkimus- ja opetustehtävien sisältöön.

22 §. Ehdotettu pykälä koskee virkamiesten yhdistymisvapautta. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa todetaan säännöksen olevan sisällöltään tarpeettoman yleisluonteinen. Perustuslakivaliokunta katsookin, että pykälää on tarkennettava yhdistymisvapausrajoituksen osalta. Toinen lakivaliokunta ehdottaa säännöksen korjattavaksi pe-

rustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetyllä tavalla.

23 §. Lakiehdotuksen 25 §:n mukaan virkamies on velvollinen antamaan asianomaiselle viranomaiselle viran hoitamisen terveydellisiä edellytyksiä koskevia tietoja. Tähän viitaten perustuslakivaliokunnan lausunnossa katsotaan olevan aiheellista täydentää virkamiehen vaitiolovelvollisuutta koskevaa lakiehdotuksen 23 §:ää niin, että vaitiolovelvollisuus käsittää myös terveydentilaa koskevat tiedot. Perustuslakivaliokunta ehdottaa edelleen säännöstä täsmennettäväksi sanonnallisesti. Toinen lakivaliokunta kannattaa perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitettyä korjausehdotuksia ja ehdottaa pykälän muuttamista esitetyllä tavalla.

24 §. Ehdotetussa pykälässä säädetään virkamiehen sivutoimiluvasta. Sivutoimen käsitettä koskevan 4 momentin perustelujen mukaan sivutoimella ei tarkoiteta kunnallisia luottamustehtäviä. Valiokunnan mielestä sivutoimeksi ei tule katsoa muitakaan luottamustoimia.

25 §. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta ehdottaa pykälän 1 momentin toisen virkkeen väljää sanontaa tarkennettavaksi siten, että virkamies on velvollinen antamaan ainoastaan pyynnöstä ja ainoastaan viran hoitamisen terveydellisiä edellytyksiä koskevia tietoja asianomaiselle viranomaiselle.

Pykälän 3 momenttiin valiokunta ehdottaa tehtäväksi lakiteknisen selvennyksen.

26 §. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan virkamiehen velvollisuudesta asua määrättyllä paikkakunnalla säädetään asetuksella. Säännösehdotus koskee näin ollen hallitusmuodon 7 §:ssä turvattua asuinpaikan vapautta. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa todetaan, että valtiosäännössämme on pidetty kiellettynä lainsäädäntövallan siirtämistä tarkoittavaa lakia, joka antaa valtuuden puuttua perustuslailla turvattuihin kansalaisten yleisiin oikeuksiin. Näin ollen säännöksessä delegoidaan perustuslain vastaisesti lainsäädäntövaltaa. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten toinen lakivaliokunta ehdottaa pykälän 1 momentin muutettavaksi siten, että ristiriita perustuslain kanssa poistuu.

27 §. Valiokunta ehdottaa pykälän 2 momenttia korjattavaksi sanonnallisesti.

28 §. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten toinen lakivaliokunta ehdottaa pykälän 1 momentin muutettavaksi niin, että siinä puhutaan virkamieheltä vaadittavan virkavalan ohella myös vakuutuksesta.

30, 31 ja 32 §. Valiokunta ehdottaa pykäliin

sanonnallisia ja lakitekniisiä korjauksia.

33 §. Ehdotettu pykälä koskee virkamiehen siirtämistä toiseen virkaan. Ensimmäisessä momentissa ehdotetaan säädettäväksi niistä perusteista, joilla virkamies voidaan siirtää ilman omaa suostumustaan. Valiokunnan mielestä neljättä perustetta, jonka mukaan virkamies voidaan siirtää, jos siirtämisellä voidaan ehkäistä virkamiehen työkyvyn alenemista tai edistää jo alentuneen työkyvyn palauttamista, ei pitäisi voida käyttää vastoin virkamiehen omaa tahtoa. Valiokunta ehdottaakin oikeusturvasyistä, että kyseinen peruste siirretään pykälän 2 momenttiin, jolloin siirtämiseen sen perusteella vaadittaisiin myös virkamiehen suostumus.

Pykälän 3 momentin mukaan virkamies on pyrittävä siirtämään ensisijaisesti samalla paikkakunnalla olevaan virkaan. Valiokunta katsoo, että virkamiehen siirtäminen toiselle paikkakunnalle vastoin omaa tahtoaan edellyttää erittäin painavia perusteita. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa momentin viimeisen virkkeen kirjoitettavaksi viranomaista velvoittavampaan muotoon kuin mitä hallituksen esityksessä ehdotetaan.

Pykälän 3 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan virkamies voidaan siirtää vain sellaiseen virkaan, jonka kelpoisuusvaatimukset hän täyttää ja jota voidaan pitää hänelle sopivana. Valiokunta pitää oikeana ehdotuksen perusteluissa esitettyä kannanottoa siitä, että virkamies voidaan yleensä siirtää vain päätoimiseen virkaan, jos hän aikaisemmin on päätoimisessa virassa. Kannatettavaa myös on, että perusteluissa on ilmoitettu tavoitteena muutoinkin olevan virkamiehen siirtäminen päätoimiseen virkaan. Valtiovarainvaliokunnan lausuntoon viitaten toinen lakivaliokunta haluaa tässä yhteydessä korostaa, että tilanteessa, jossa täysin työkykyisen virkamiehen siirtäminen tulee kysymykseen viran lakkauttamisen vuoksi, olisi hänet sijoitettava sellaiseen päätoimiseen virkaan, jonka palkkaus ja muut taloudelliset etuudet vastaavat hänen lakkautetun virkansa palkkausta ja etuuksia.

Valiokunta ehdottaa pykälään lisäksi lakitekniisiä korjauksia.

34 §. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta ehdottaa pykälän 1 momentin täsmenmistä siten, että viran täyttäminen haettavaksi julistamatta siirtotilanteissa ei koske hallitusmuodon 89 §:n 1 momentissa tarkoitettua virkaa eikä korkeakoulun apulaisprofessorin virkaa.

Lainsäädännön selkiyttämiseksi valiokunta ehdottaa siirrosta päättävää viranomaista koskevan

säännöksen erotettavaksi 1 momentista ja siirrettäväksi uudeksi 1 momentiksi, jolloin hallituksen esityksen mukaiset 1—3 momentit siirtyvät 2—4 momenteiksi.

Edelleen valiokunta ehdottaa pykälästä korjattavaksi kirjoitusvirheen.

35 §. Ehdotettu pykälä koskee virkamiehen uudelleen sijoittamista. Uudelleen sijoittaminen ehdotetaan toteutettavaksi siten, että asianomainen viranomainen voi kieltää viran täyttämisen osoittaakseen siihen 1 momentissa tarkoitettun valtion palveluksesta vapautuvan henkilön. Pykälän 4 momentin mukaan viran täyttämättä jättämisestä päättäisi kuitenkin, jos siihen nimittävänä viranomaisena on tasavallan presidentti, valtioneuvosto, korkein oikeus tai korkein hallinto-oikeus, tämä viranomainen. Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan ei ole asianmukaista, että ylimpiin valtioelimiin luettavat viranomaiset muodollisesti tekisivät päätöksen jonkin nimittämismaltaansa kuuluvan viran täyttämättä jättämisestä sijoittaakseen siihen virkamiehen, joka pykälän 1 momentin mukaisesti olisi sijoitettava uudelleen. Lausunnossa katsotaan, ettei menettelyn pitäisi lainkaan koskea mainittujen ylimpien viranomaisten täytettäviä virkoja. Tällä perusteella toinen lakivaliokunta ehdottaa pykälän 1 momentissa rajattavaksi uudelleensijoittamismenettelyn ulkopuolelle tasavallan presidentin, valtioneuvoston, korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden nimitysvaltaan kuuluvien virkojen täytön sekä pykälästä poistettavaksi 4 momentin ensimmäisen virkkeen.

Pykälän 5 momentin mukaan virkamiehen uudelleensijoittamisessa voidaan poiketa hallitusmuodon 83 §:ssä säädetyistä virkaylennysperusteista. Tämä säännös merkitsee sekä hallituksen esityksen että perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan sellaista hallitusmuodon täydentämistä, että se voidaan toteuttaa vain perustuslainsäätämisyjärjestyksessä. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa ei kuitenkaan pidetä hyvänä, että tämän yhden momentin nojalla koko valtion virkamieslaki säädettäisiin perustuslainsäätämisyjärjestyksessä, sillä silloin eräät lain muutkin kohdat saatettaisiin ymmärtää valtuuttaviksi. Perustuslakivaliokunta katsookin, että 35 §:n 5 momentti olisi poistettava virkamieslaista ja sijoitettava erilliseen perustuslainsäätämisyjärjestyksessä säädettävään lakiin. Perustuslakivaliokunnan kantaan yhtyen toinen lakivaliokunta ehdottaa 5 momentin poistettavaksi.

Edelleen perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta ehdottaa pykälän 1—3 mo-

menteissa asianomaisen viranomaisen asemesta mainittavaksi valtiokonttorin toimivaltaisena viranomaisena.

Toinen lakivaliokunta haluaa tämän pykälän osalta vielä kiinnittää huomiota tilanteeseen, jossa valtiokonttori ja nimittävä viranomainen eivät ole yksimielisiä viran täyttämistä. Hallituksen esityksen liitteenä olevan asetusluonnoksen mukaan valtiovarainministeriö voisi tällaisessa tapauksessa antaa nimittävälle viranomaiselle luvan viran täyttämiseen. Jos lupaa ei anneta, eivät säädösehdotukset tarjoa mitään keinoa ristiriidan ratkaisemiseksi, vaan virka jäisi täyttämättä. Valiokunnan mielestä asia on ratkaistava asetusta valmisteltaessa. Ensimmäisenä lähtökohtana tulee olla nimittävän viranomaisen näkemys viran täyttämistä.

36, 38, 39, 43, 44 ja 45 §. Valiokunta ehdottaa pykäliin lakitekniisiä, sanonnallisia ja oikeinkirjoitusta koskevia korjauksia.

46 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi virkamiehen irtisanomisesta. Irtisanomisperusteita koskevan 2 momentin 4 kohdan mukaan virkamies voidaan irtisanoa, kun irtisanomiseen on muu viranhoidollisiin näkökohtiin perustuva erittäin painava syy. Valiokunta pitää ehdotettua irtisanomisperustetta liian tulkinnanvaraisena. Se saattaa johtaa epäasiallisten seikkojen perusteella tapahtuvaan irtisanomiseen. Niissä tilanteissa, jotka esityksen perusteluissa on esitetty 4 kohdan mukaisiksi irtisanomisen syiksi, voidaan valiokunnan käsityksen mukaan soveltaa momentin 2 kohdan mukaista irtisanomisperustetta. Tästä syystä valiokunta ehdottaa 4 kohdan poistettavaksi.

Ehdottaessaan 2 momentin 4 kohdan poistettavaksi valiokunta ei tarkoita mitätöidä sen perusteluissa esitettyä käsitystä siitä, etteivät työelämän yhteistyövaikeudet sinänsä voi johtaa irtisanomiseen. Yhteistyövaikeudet on pyrittävä ratkaisemaan muulla tavoin, esimerkiksi muodostamalla työtehtäviä uudelleen.

Toisen momentin 1 kohdan mukaan virkamies voidaan irtisanoa myös silloin, kun virka lakkautetaan eikä virkamiestä voida siirtää saman viraston muuhun virkaan, johon nimittää ministeriö tai sitä alempi viranomainen. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, ettei tätä irtisanomisperustetta sovelleta niin, että viran lakkauttamista käytetään keinona irtisanoa virkamies. Viran lakkauttamisen täytyy aina perustua muuhun syyhyyn kuin virkamiehen irtisanomiseen.

Pykälän 3 momenttiin valiokunta ehdottaa tehtäväksi lakitekniisen korjauksen.

47, 49, 50, 52 ja 56 §. Valiokunta ehdottaa pykäliin lakitekniisiä, sanonnallisia ja oikeinkirjoitusta koskevia korjauksia.

57 §. Ehdotetussa pykälässä säädetään kurinpitorangeistuksista. Tällaisia olisivat kirjallinen varoitus, kurinpitosakko, virantoimituksesta erottaminen ja viraltapano. Valiokunnan mielestä kurinpitosakko ei ole onnistunut kurinpitorangeistuksen muoto. Rangaistusluonteisen sakon määrääminen ei sovi hallinnon toimielimille. Valiokunta ei pidä muutoinkaan hyväksyttävänä, että virkavelvollisuuksien laiminlyönnin voi selvittää rahalla. Tästä syystä kurinpitosakkoa koskevat säännökset ehdotetaan poistettaviksi pykälästä. Pykälään ehdotetaan lisäksi eräitä lakitekniisiä korjauksia.

60 §. Valiokunta ehdottaa pykälään lakitekniisiä korjauksia.

65 §. Ehdotettu pykälä koskee virkamiehen virantoimituksesta pidättämisen perusteita. Valiokunta ehdottaa toisen momentin johdantolauseesta tarpeettomana poistettavaksi sanan "tarvittaessa". Saman momentin 4 kohdan mukaan virkamies voidaan pidättää virantoimituksesta, jos siihen on muu hyväksyttävä syy. Perustelujen mukaan tällaisesta syystä on kysymys silloin, kun yleinen etu vaatii virkamiehen pidättämistä virantoimituksesta välittömästi irtisanomisen jälkeen. Muita esimerkkejä ehdotetun perusteen soveltamisesta ei esitetä. Valiokunta pitää ehdotettua perustetta liian avoimena ja tulkinnanvaraisena. Se saattaa mahdollistaa epäasiallisten seikkojen nojalla tapahtuvan virantoimituksesta pidättämisen. Tästä syystä valiokunta ehdottaa 4 kohdan muutettavaksi hallituksen esityksen perustelujen mukaiseksi.

Valiokunta on tämän pykälän osalta kiinnittänyt lisäksi huomiota 2 momentin 3 kohtaan, jonka mukaan virkamies voidaan pidättää virantoimituksesta, jos hänellä on sellainen sairaus, vika tai vamma, joka olennaisesti haittaa viranhoidtoa. Jos virkamies pidätetään virantoimituksesta tämän perusteen nojalla päihdyttävien aineiden väärinkäytön vuoksi, on valiokunnan mielestä tärkeää, että hänet samalla ohjataan myös hoitoon.

67, 70, 72 ja 74 §. Valiokunta ehdottaa pykäliin lakitekniisiä ja oikeinkirjoitusta koskevia korjauksia.

75 §. Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momenttiin lakitekniisiä korjauksia.

Ensimmäisessä momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että viraston virkamieslautakunta on asetuksessa mainittujen virastojen yhteydessä. Liit-

teenä olevan asetusluonnoksen mukaan korkeakouluihin ei ole suunniteltu perustettavaksi virkamieslautakuntia. Valiokunnan mielestä korkeakoulujen tulisi voida huolehtia itse kurinpitotoistaan. Valiokunta edellyttikin hallituksen huolehtivan siitä, että valtion virkamiesasetusta valmisteltaessa korkeakoulut sisällytetään niiden virastojen joukkoon, joilla on oma virkamieslautakunta.

77 §. Ehdotettu pykälä koskee virkamieslautakunnan kokoonpanoa. Lautakunnan päätösvaltaisuutta koskevat säännökset ovat lakiehdotuksen 81 §:ssä. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa pidetään 81 §:n 1 momentin mukaista lautakunnan puheenjohtajana toimivan henkilön mahdollisuutta kutsua kelpoisuusvaatimukset täyttävä sopiva henkilö poissa olevan varajäsenen sijaan varsin erikoisena sekä lainkäytön ja yleensäkin päätösvalan käytön järjestelyä koskevien periaatteiden kannalta epätydyttävänä. Lausunnon mukaan epäkohta on poistettavissa määräämällä lautakuntaan useampia varajäseniä kuin esityksessä on ehdotettu. Toinen lakivaliokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan näkemyksiin ja ehdottaa 77 §:n 1 momenttia muutettavaksi niin, että virkamieslautakuntien varajäsenten määrä korotetaan kahdesta neljään. Varajäsenet tulisi kutsua kokouksiin siinä järjestyksessä kuin heidät on valittu.

Valiokunta ehdottaa lisäksi pykälään sanonnallisia korjauksia.

78 §. Valiokunta ehdottaa pykälään lakitekniisiä korjauksia.

81 §. Pykälän 77 kohdalla selostettuun perustuslakivaliokunnan kannanottoon viitaten valiokunta ehdottaa ensimmäisen momentin viimeisen virkkeen poistettavaksi. Lisäksi valiokunta ehdottaa pykälään sanonnallisia ja lakitekniisiä korjauksia.

82 §. Valiokunta ehdottaa pykälän 2 momenttiin lakitekniisiä korjauksia.

83 §. Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan eduskunnan oikeusasiamieheltä puuttuu mahdollisuus panna vireille kurinpitomenettely yleisessä virkamieslautakunnassa tapauksissa, joissa hän on määrännyt ryhdyttäväksi kurinpitomenettelyyn. Perustuslakivaliokunta katsoo lausunnossaan, että oikeusasiamiehelle olisi luotava tällainen mahdollisuus. Toinen lakivaliokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan kantaan ja ehdottaa pykälän 2 momenttiin lisättäväksi asiaa koskevan säännöksen.

84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 95, 96, 100, 101 ja 104 §. Valiokunta ehdottaa pykälisiin lakitekniisiä,

sanonnallisia ja oikeinkirjoitusta koskevia korjauksia.

### 3. Valtion virkamieslain voimaantulolaki

*Johtolause.* Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten toinen lakivaliokunta ehdottaa valtion virkamieslain voimaantulolain säädettäväksi tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

1 §. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarkoituksena on, että valtion virkamieslain 5 §:n ja 6 §:n 1—3 momentin säännöksiä virkojen perustamisesta sovellettaisiin jo sen vuoden tulo- ja menoarviossa, jonka alusta valtion virkamieslaki tulee voimaan. Valtion virkamieslain voimaantuloa koskeva voimaantulolain 1 § ei kuitenkaan ehdotetussa muodossaan anna tähän mahdollisuutta. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa pykälään otettavaksi uuden 2 momentin, jossa asiasta säädetään.

2 §. Valiokunta ehdottaa pykälään tehtäväksi lakitekniisen korjauksen.

3, 4, 5, 6, 7 ja 8 §. Valiokunta ehdottaa pykälät kirjoitettavaksi sääntelyn selkiyttämiseksi lakitekniisesti uudelleen. Asiallisia muutoksia säännöksiin ei sisälly lukuun ottamatta 4 ja 7 §:ää. Ehdotetun 4 §:n 1 momentin 5 kohta ehdotetaan poistettavaksi, sillä kyseinen säännös on kumottu jo aiemmin (313/80). Lakiehdotuksen 7 §:ään on selvyiden vuoksi lisätty uusi 2 momentti, jonka mukaan rikoslain 45 luvun alaisten virkamiesten kurinpidosta on voimassa, mitä siitä on erikseen säädetty.

9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24 ja 25 §. Valiokunta ehdottaa pykälisiin sanonnallisia ja lakitekniisiä korjauksia.

27 §. Ehdotettu pykälä koskee virkamiesten palkkauksen maksuajankohdan siirtämisestä kuukauden 15 päiväksi. Ehdotuksen mukaan tämä tapahtuisi asteittain yhden vuoden kuluessa ennen valtion virkamieslain voimaantuloa. Saadun selvityksen mukaan ehdotuksen mukaista siirtymäaikataulua ei voitaisi pankkien aukiolopäivät huomioon ottaen sellaisenaan noudattaa. Tämän seurauksena maksupäivät eivät siirtyisi ollenkaan tiettyinä perättäisinä kuukausina. Valiokunta ehdottaa pykälää muutettavaksi siten, että 12 kuukauden siirtymäaikataulu lyhennetään kuuteen kuukauteen. Lyhennetyn siirtymäaikataulun puitteissa maksupäivät ehdotetaan määräytyväksi pankkien aukiolopäivät huomioon ottaen sen mukaisesti, että laki tulee voimaan vuoden 1988 alusta.

28 §. Valiokunta ehdottaa pykälässä korjattavaksi kirjoitusvirheen.

30 §. Ehdotettu pykälä koskee virkamiehen virkasuhteen irtisanomisaikoja. Vakinaisen virkamiehen irtisanomisajat on siinä ehdotettu samoiksi kuin hallituksen esitystä annettaessa oli voimassa muuallakin työmarkkinoilla. Saadun selvityksen mukaan työmarkkinain keskusjärjestöjen välillä on 3 päivänä joulukuuta 1985 sovittu irtisanomisaikojen pidentämisestä työehtosopimuksella 1 päivästä tammikuuta 1986 lukien. Työsopimuslain mukaisten irtisanomisaikojen vastaavaa pidentämistä koskeva hallituksen esitys on annettu eduskunnalle 13 päivänä joulukuuta 1985 (HE 248/1985 vp.). Kun irtisanomisajat ovat työsopimussuhteessa muuttuneet edellä selostetulla tavalla, on asianmukaista, että muutokset otetaan huomioon myös virkamieslainsäädännössä. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa pykälän 1 ja 4 momentit muutettaviksi vastaamaan työsopimussuhteen irtisanomisaikoja.

34, 36, 37, 38, 39 ja 40 §. Valiokunta ehdottaa pykäliin sanonnallisia ja lakitekniisiä korjauksia.

41 §. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten toinen lakivaliokunta ehdottaa 2 momenttiin lisättäväksi säännöksen, jonka mukaan 27 §:n säännöksiä virkamiehen palkkauksen suorittamisesta voidaan soveltaa jo ennen voimaantulon voimaantuloa.

#### 4. Laki valtion eläkelain muuttamisesta

Valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen johtolauseeseen, 8 §:ään ja voimaantulosäännökseen lakitekniisiä, sanonnallisia ja oikeinkirjoitusta koskevia korjauksia.

#### 5. Laki valtiokonttorista annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen nimeen, johtolauseeseen ja 1 §:ään lakitekniisiä korjauksia.

#### 6. Laki puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta

Valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen johtolauseeseen lakitekniisen korjauksen.

#### 7. Laki työriitojen sovittelusta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen nimeen ja johtolauseeseen lakitekniisiä korjauksia.

#### 8. Laki kuluttaja-asiamiehestä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen nimeen, johtolauseeseen ja 4 §:ään lakitekniisiä korjauksia.

#### 9. Laki valtion virkojen täyttämisestä eräissä tapauksissa ja eräiden asetusten toimittamisesta eduskunnalle

Perustuslakivaliokunnan lausunnon nojalla toinen lakivaliokunta ehdottaa valtion virkamieslainsäädännön yhteydessä säädettäväksi uuden, hallituksen esitykseen sisältyvän lain.

Perustuslakivaliokunnan ehdotus uuden lain säätämisestä pohjautuu edellä tässä mietinnössä valtion virkamieslain 35 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa selostettuun kannanottoon, jonka mukaan koko valtion virkamieslakia ei tule hallituksen esittämään tapaan säätää perustuslainsäätämisyjärjestyksessä 35 §:n 5 momentin edellyttämän vaikeutetun säätämisyjärjestyksen vuoksi, vaan kyseinen momentti tulee sijoittaa erilliseen perustuslainsäätämisyjärjestyksessä säädettävään lakiin. Toinen lakivaliokunta ehdottaa, että uuden lakiehdotuksen 1 §:ään otetaan perustuslakivaliokunnan esittämällä tavalla valtion virkamieslain 35 §:n 5 momenttia vastaavat säännökset. Samaan pykälään ehdotetaan otettavaksi lisäksi perustuslakivaliokunnan 35 §:n 4 momentista tekemän huomautuksen johdosta säännös siitä, ettei virkamiehen uudelleensijoittamismenettely koske virkaa, johon nimittää tasavallan presidentti, valtioneuvosto, korkein oikeus tai korkein hallinto-oikeus.

Käsitellessään lausunnossaan hallitusmuodon 65 §:n muutosehdotusta perustuslakivaliokunta toteaa siihen liittyvän kiinteästi sen, että niin sanotun järjestelyvaltuuslain kumoaminen merkitsee eduskunnan jälkivalvonnan poistamista eräältä periaatteesta tärkeältä osalta, koska mainittuun lakiin perustuvat asetukset ja valtioneuvoston päätökset jäisivät toimittamatta eduskunnan tarkastettaviksi. Perustuslakivaliokunta pitää eduskunnan suorittamaa virkajärjestelyasetusten jälkitarkastusta tärkeänä ennen kaikkea sen vuoksi, että tällä menettelytavalla on epätarkoituksen-

mukaisia virkajärjestelyjä ennalta ehkäisevä vaikutus. Siksi lausunnossa pidetäänkin aiheellisena, että sellaiset viran lakkauttamista tarkoittavat asetukset, joihin liittyy viran perustamisasetus, sekä nämä viran perustamisasetukset toimitetaan eduskunnan tarkastettaviksi. Asetukset olisi kumottava, jos eduskunta niin päättää. Kun tällainen sääntely edellyttää perustuslainsäätämisyjärjestystä, on siitä perustuslakivaliokunnan mukaan soveliasta säätää ehdotettavassa uudessa erillislaissa. Toinen lakivaliokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan näkemykseen ja ehdottaa asiaa koskevat säännökset sijoitettavaksi uuden lakiehdotuksen 2 §:ään. Toinen lakivaliokunta kannattaa perustuslakivaliokunnan näkemystä myös siinä, että jälkitarkastettavat asetukset olisi eduskunnassa tarkoituksenmukaista käsitellä valmistelevasti asianomaisessa erikoisvaliokunnassa. Lisäksi toinen lakivaliokunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, ettei ehdotettu asetusten jälkitarkastusmenettely johda tilapäisten virkasuhteiden käytön lisääntymiseen.

Kun ehdotettava uusi laki samoin kuin hallitusmuodon muuttamista koskeva lakiehdotuskin edellyttävät perustuslainsäätämisyjärjestystä, toinen lakivaliokunta ehdottaa, että ne käsiteltäisiin eduskunnassa valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla, jotta ne voitaisiin saattaa voimaan samanaikaisesti muiden virkamieslainsäädännön uudistamista tarkoittavien lakiehdotusten kanssa.

### Aloitteet

Koska valiokunta on hyväksynyt hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset esityksen pohjalta, lakialoitteisiin sisältyvät lakiehdotukset ehdotetaan hylättäviksi.

Edellä esitetyn perusteella toinen lakivaliokunta ehdottaa kunnioittavasti,

*että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hyväksyttäisiin näin kuuluvina:*

## 1.

## Laki

### Suomen Hallitusmuodon muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla, *kumotaan Suomen Hallitusmuodon 91 §:n 4 momentti ja muutetaan 65 §:n 1 momentti, 89 §, 90 §:n 1 momentti sekä 91 §:n 2 ja 3 momentti, näistä 90 §:n 1 momentti sellaisena kuin se on 30 päivänä kesäkuuta 1947 annetussa laissa (539/47), näin kuuluviksi:*

#### 65 §

Uusia virastoja ja laitoksia voidaan perustaa tulo- ja menoarvion rajoissa *sen jälkeen*, kun niiden yleisistä perusteista on säädetty lailla. Virkoja voidaan perustaa tulo- ja menoarvion rajoissa, niin kuin siitä lailla säädetään. Myös eläkeoikeudesta säädetään lailla.

#### 89 §

Hovioikeuksien jäsenten (*poist.*) ja korkeakoulujen professorien virat sekä 88 §:n 1 momentissa (*poist.*) mainitut virat on, jollei 90 §:ssä toisin säädetä, *viran oltua* haettavaksi julistettuna täytettävä virkaehdotuksen nojalla, johon se viranomaisena, *jolta* virkaa on haettu, panee hakijoista

kolme vahvistettujen perusteiden mukaan ansiokkainta. Hovioikeuksien jäseniä koskevasta virkaehdotuksesta on korkeimman oikeuden annettava lausuntonsa.

Muiden kuin 1 momentissa tarkoitettujen virkojen täyttämisestä säädetään erikseen *lailla tai asetuksella*.

#### 90 §

Siitä, missä järjestyksessä (*poist.*) korkeakoulujen, evankelisluterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan virat, raastuvanoikeuden ja maistraatin pormestarin ja neuvosmiehen virat sekä Suomen Pankin virat *on täytettävä*, on voimassa erityisiä säännöksiä.

## 91 §

virkasuhteen perusteista säädetään muutoin erikseen *lailla*.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Muiden virkamiesten oikeudesta pysyä virassaan sekä tuomarien ja muiden virkamiesten

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

## 2.

## Valtion virkamieslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti (*poist.*) säädetään:

## 1 luku

## Yleiset säännökset

## 1 §

Valtion virkamiehistä ja valtion viroista sekä virkasuhteesta *säädetään tässä laissa*.

## 2 §

Virkamies on se, joka on:

(1—3 kohta kuten hallituksen esityksessä)

4) otettu tilapäiseksi virkamieheksi (*tilapäinen virkamies*).

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

## 3 §

Tämän lain soveltamisesta tuomarin virkaan ja tuomarin virassa olevaan virkamieheen (*tuomariin*) säädetään (*poist.*) 15 luvussa.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

## 4 §

Tätä lakia ei sovelleta eduskunnan oikeusasiamieheen ja apulaisoikeusasiamieheen eikä eduskunnan, valtiontilintarkastajain, eduskunnan oikeusasiamiehen ja Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan *kanslian* ja eduskunnan kirjaston virkamiehiin eikä Suomen Pankin, Postipankin ja kansaneläkelaitoksen virkamiehiin ja toimihenkilöihin, ellei laissa toisin säädetä.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

## 2 luku

## Virkojen perustaminen, siirtäminen, lakkauttaminen ja muuttaminen

## 5 §

Virkoja voidaan perustaa tulo- ja menoarviossa palkkauksiin osoitettujen määrärahojen rajoissa. *Tulo- ja menoarvioesityksen perusteluissa on ilmoitettava sellaisten perustettavien päätoimisten virkojen lukumäärä ja pääasiallinen tehtäväalue, joita ei ole 2 momentin nojalla eriteltävä tulo- ja menoarviossa.*

Seuraavia virkoja sekä niitä virka-asemaltaan vastaavia ja niitä ylempiä virkoja ei kuitenkaan saa perustaa, ellei kutakin virkaa ole tulo- ja menoarviossa eritelty:

(1—9 kohta kuten hallituksen esityksessä)

10) (*poist.*) korkeakoulun kanslerin, professorin, *ylikirjastonhoitajan*, apulaisprofessorin ja hallintojohtajan virat.

## 6 §

Virat perustetaan asetuksella. Siinä on aina *säädetty* viran nimi ja palkkausluokka tai se muu peruste, jonka mukaan viran palkkaus määräytyy. Virat perustetaan peruspalkkaisina tai sopimuspalkkaisina.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Asetuksella *säädetään* ne virat, joihin voidaan nimittää myös määrääjäksi tai muutoin rajoitukseksi ajaksi.

Virat lakkautetaan asetuksella. Näin vapautuvia määrärahoja voidaan käyttää muiden kuin 5 §:n 2 momentissa tarkoitettujen virkojen perustamiseen *samassa virastossa, jollei hallitusmuodon 70 §:stä muuta johdu.*

## 7 §

Viran nimi saadaan tarvittaessa muuttaa asetuksella. Samoin saadaan asetuksella muuttaa opetus- tai tutkimustehtäviä varten (*poist.*) korkeakouluun tai muuhun oppilaitokseen perustetun viran opetusala tai tehtäväpiiri.

Mitä 1 momentissa on säädetty, ei koske (*poist.*) 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua virkaa, lukuun ottamatta professorin ja apulaisprofessorin virkaa.

## 8 §

Virka voidaan siirtää *samassa virastossa* muuhun yksikköön kuin mihin se on perustettu, jollei (*poist.*) hallitusmuodon 70 §:stä muuta johdu. Jos virka ei ole avoinna, virka voidaan siirtää vain virkamiehen suostumuksella. Viran siirtämisestä päättää asianomainen ministeriö, jollei joidenkin virkojen osalta asetuksella toisin säädetä.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

## 3 luku

### Virkojen kelpoisuusvaatimukset, hakumenettely ja virkasuhteen alkaminen

## 9 §

(1—3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Eroamisiästä ja virassa jatkamisesta eroamisen jälkeen säädetään (*poist.*) 50 §:ssä.

Muista kelpoisuusvaatimuksista on voimassa mitä niistä erikseen säädetään tai määrätään.

## 10 §

Virka on ennen sen täyttämistä julistettava haettavaksi. *Muu kuin hallitusmuodon 89 §:n 1 momentissa tarkoitettu virka voidaan kuitenkin täyttää haettavaksi julistamatta, jos niin säädetään erikseen lailla tai asetuksella.*

(2—4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

## 11 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

(2 mom. *poist.*)

(2 mom. kuten 3 mom. hallituksen esityksessä)

## 12 §

Hakemuksen perusteella täytettävä virka täytetään esityksestä, jos siihen on nimittävänä viranomaisena tasavallan presidentti, valtioneuvosto tai ministeriö. Esityksen tekee asianomainen viranomainen sille ministeriölle, jonka käsiteltäviin asia kuuluu. Asetuksella voidaan kuitenkin *säättää*, että esityksen sijasta on annettava lausunto.

Mitä 1 momentissa on säädetty, ei koske tasavallan presidentin kanslian virkaa, ministeriön eikä oikeuskanslerinviraston virkaa, keskusviraston jäsenen virkaa, professorin virkaa, apulaisprofessorin virkaa eikä tutkijaprofessorin virkaa. Näiden virkojen täyttämisestä on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään *lailla tai asetuksella.*

## 13 §

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Virkaan nimittämisen perusteista säädetään hallitusmuodossa. *Viranomaisen ei saa perusteettomasti asettaa viranhakijaa eri asemaan toisiin hakijoihin nähden 17 §:ssä mainittujen syiden nojalla.*

## 14 §

Virkaan valittu henkilö voidaan ennen nimitämistä ottaa virkaan koeajaksi, *jos* koeajan käyttöön on tarvetta sen selvittämiseksi, kykeneekö virkaan valittu asianmukaisesti suoriutumaan virkatehtävistä. Koeajan pituus voi olla vähintään kolme kuukautta ja enintään kuusi kuukautta. Oppilaitoksen virkaan sekä muuhun virkaan voidaan, jos viran laatu tai muut erityiset syyt edellyttävät pitempää koeaikaa, kuitenkin ottaa enintään yhden vuoden koeajaksi.

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Mitä tässä pykälässä on säädetty koeajaksi ottamisesta, ei koske virkaa, johon nimittävänä viranomaisena on tasavallan presidentti tai valtioneuvosto, *joka on perustettu korkeakoulun opetus- tai tutkimustehtävää varten taikka johon nimitetään määräajaksi tai muutoin rajoitetuksi ajaksi.*

## 15 ja 16 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

## 4 luku

### Viranomaisen yleiset velvollisuudet työnantajana

## 17 §

Virkamiehiä on kohdeltava virkasuhteessa tasapuolisesti. *Virkamiestä ei saa perusteettomasti asettaa toisiin virkamiehiin nähden eri asemaan*

syntyperän, uskonnon, sukupuolen, iän, poliittisen tai ammattiyhdistystoiminnan taikka muun näihin verrattavan syyn vuoksi.

### 18 §

Viranomaisen ei saa kieltää virkamiestä liittymästä eikä kuulumasta yhdistykseen (*poist.*) eikä painostaa virkamiestä liittymään johonkin yhdistykseen tai kieltää siitä eroamasta.

### 19 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

## 5 luku

### Virkamiehen yleiset velvollisuudet

### 20 ja 21 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

### 22 §

Virkamies, jonka tehtäviin kuuluu edustaa valtiota työnantajana, ei saa toimia valtioon palvelussuhteessa olevia edustavassa yhdistyksessä sellaisessa asemassa, että yhdistyksessä toimiminen on ristiriidassa sanotun virkatehtävän kanssa.

### 23 §

Virkamies ei saa käyttää hyödykseen eikä luvata muille ilmaista virkamiesasemassaan tietoon saamaansa seikkaa, joka erikseen on säädetty tai määrätty salassa pidettäväksi tai joka koskee toisen terveydentilaa taikka jota asian laadun vuoksi ei muutoin ilmeisesti saa ilmaista.

### 24 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

### 25 §

Jos viran hoitamisen edellytysten selvittämiseksi on tarpeen, virkamies voidaan määrätä hänen terveydentilansa toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin. (*Poist.*) Virkamies on *pyynnöstä* velvollinen antamaan asianomaiselle viranomaiselle *viran hoitamisen terveydellisiä edellytyksiä* koskevia tietoja.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Erikseen säädetään virkamiehen velvollisuudesta osallistua työterveyshuoltolaissa (743/78) tai muualla laissa säädettyllä erityisellä perusteella terveydentilaansa koskeviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin ja antaa terveydentilaansa koskevia tietoja.

### 26 §

*Virkamies on velvollinen asumaan hänelle varatussa virka-asunnossa tai määrättyllä paikkakunnalla, jos viran asianmukainen hoitaminen sitä vaatii. Tarkemmat säännökset tämän velvollisuuden sisällöstä annetaan asetuksella.*

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

### 27 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Virkamies voidaan määrääjäksi siirtää toimimaan toisessa virastossa, jos siirto parantaa virkamiehen edellytyksiä virkatehtävien suorittamiseen ja jos virkamies on antanut siirtoon suostumuksensa. Siirrosta päättää nimittävä viranomaisen.

### 28 §

*Virkamieheltä vaadittavasta virkavalasta tai vaikutuksesta on voimassa, mitä siitä erikseen asetuksella säädetään.*

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

## 6 luku

### Palvelussuhteen ehdot

### 29 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

### 30 §

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Jos valtioneuvosto yksittäistapauksessa katsoo valtion edun sitä vaativan, sopimuksessa voidaan poiketa asianomaisen sopimuspalkkaluokan tai 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun muun perusteen mukaisesta palkkauksesta taikka edellä tarkoitetuista valtioneuvoston antamista yleisistä määräyksistä. Sopimuksen tekävänä viranomaisena on tällöin, sen estämättä mitä (*poist.*) 2 momentissa on säädetty, valtioneuvosto.

(4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Jollei sopimusta tehdä tai jollei sopimuksesta muuta johdu, on virkasuhteessa noudatettavista ehdoista voimassa, mitä niistä on säädetty tai määrätty taikka valtion virkaehtosopimuslain nojalla sovittu.

### 31 §

Aiheettomasti maksettu palkkauksen tai muun virkasuhteesta johtuvan taloudellisen etuuden määrä saadaan periä takaisin myös siten, että se vähennetään seuraavan tai seuraavien palkanmaksujen yhteydessä virkamiehen palkasta, jos

virkamies on edelleen saman viraston palveluksessa.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Takaisin perintää aloitettaessa on sen peruste ja takaisin perittävä määrä ilmoitettava virkamiehelle.

### 32 §

Aiheettomasti maksetun palkkauksen tai muun virkasuhteesta johtuvan taloudellisen etuuden takaisin perintä on aloitettava 31 §:ssä säädettyllä tavalla tai pantava vireille muussa järjestyksessä kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana aiheeton palkkauksen tai muun taloudellisen etuuden määrä on maksettu. *Jollei takaisinperintää aloiteta tai panna vireille edellä säädettyssä määräajassa, on oikeus siihen menetetty.*

## 7 luku

### Virkamiehen siirtäminen ja uudelleen sijoittaminen

### 33 §

Vakinainen virkamies voidaan, sen lisäksi mitä muualla säädetään, siirtää toiseen virkaan (*poist.*):

- 1) jos asianomainen virka lakkautetaan;
- 2) jos viraston tai sen osan tehtävät tai työmäärä muuttuvat niin olennaisesti, että se edellyttää virkamiehen siirtämistä; tai
- 3) jos virkamies ei sairauden, vian tai vamman vuoksi enää kykene asianmukaisesti suorittamaan virkatehtäviään. (*Poist.*)

(4 kohta *poist.*)

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa on säädetty, vakinainen virkamies voidaan hänen suostumuksellaan siirtää toiseen virkaan:

- 1) jos siirtämisellä voidaan ehkäistä virkamiehen työkyvyn alenemista tai edistää virkamiehen jo alentuneen työkyvyn palauttamista; tai
- 2) jos siirtämiseen on muu viranhoidollisiin näkökohtiin perustuva hyväksyttävä syy.

Vakinainen virkamies saadaan 1 ja 2 momentissa säädettyllä perusteella siirtää vain sellaiseen virkaan, jonka kelpoisuusvaatimukset hän täyttää ja jota voidaan pitää hänelle sopivana. Ensisijaisesti virkamies on siirrettävä samalla paikkakunnalla olevaan virkaan.

### 34 §

*Virkamiehen siirtämisestä toiseen virkaan päätetään nimittävä viranomainen.*

Kun virkamies siirretään *muuhun kuin hallitusmuodon 89 §:n 1 momentissa tarkoitettuun virkaan tai korkeakoulun apulaisprofessorin virkaan, (poist.)* virka saadaan täyttää sitä haettavaksi julistamatta ja virkaehdotusta tekemättä. (*Poist.*)

Ennen kuin siirtämisestä tehdään päätös, on tästä ilmoitettava virkamiehelle ja varattava hänelle tilaisuus antaa asetetussa kohtuullisessa määräajassa asiassa selitys.

(4 mom. kuten hallituksen esityksen 3 mom.)

### 35 §

*Valtiokonttori voi kieltää sellaisen avoinna olevan tai avoimeksi tulevan viran täyttämisen, johon nimittää muu viranomainen kuin tasavallan presidentti, valtioneuvosto, korkein oikeus tai korkein hallinto-oikeus, osoittaakseen siihen:*

(1 kohta kuten hallituksen esityksessä)

2) henkilön, joka saa valtion eläkelaisa (280/66) tarkoitettua työkyvyttömyyseläkettä ja joka ennen eläkeiän saavuttamista todetaan ansiotyöhön kykeneväksi;

(3 ja 4 kohta kuten hallituksen esityksessä)

*Valtiokonttorin* osoittama henkilö saadaan nimittää virkaan sitä haettavaksi julistamatta.

*Valtiokonttori* voi myös kieltää avoinna olevan tai avoimeksi tulevan viran täyttämisen, jos virkamiesten toiseen virkaan sijoittamiseen on tarvetta sen johdosta, että viraston uudelleen järjestely on vireillä.

*Virkamiehen uudelleen sijoittamisesta säädetään tarkemmin asetuksella.*

(5 mom. *poist.*)

## 8 luku

### Virkamiehen asettaminen valtioneuvoston käytettäväksi

### 36 §

Vakinainen virkamies, jonka nimittää virkaan tasavallan presidentti tai valtioneuvosto, voidaan asettaa kahden vuoden ajaksi valtioneuvoston käytettäväksi, jos virkamies on antanut siihen suostumuksensa. Lisäksi (*poist.*) 47 §:ssä tarkoitettu virkamies, jonka nimittää virkaan tasavallan presidentti, voidaan asettaa kahden vuoden ajaksi valtioneuvoston käytettäväksi silloin, kun siihen on viranhoidollisiin näkökohtiin perustuva syy. Kahden vuoden määräaikaa voidaan samoin edellytyksin jatkaa enintään kahdella vuodella.

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

## 37 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

## 38 §

Käytettäväksi asetettuun virkamieheen noudetaan soveltuvin osin, mitä tässä laissa on säädetty vakinaisesta virkamiehestä siinä virassa, josta hänet on asetettu käytettäväksi. Hänet voidaan kuitenkin siirtää hänelle sopivaan virkaan vain, jos hän on antanut siihen suostumuksensa.

## 9 luku

## Virantoimituksen keskeytyminen

## 39 §

Virkamies ei saa keskeyttää virantoimitustaan, ellei asianomainen viranomainen hakemuksesta myönnä hänelle virkavapautta *taikka* ellei jäljempänä *tai* muualla toisin säädetä. Hakemuksessa on ilmoitettava ne perusteet, joiden nojalla virkavapautta haetaan.

Virkavapauden myöntäminen ja virkavapausajan pituus ovat viranomaisen harkinnassa, jollei joiltakin osin *erikseen* ole toisin säädetty tai määrätty *taikka* valtion virkaehtosopimuslain nojalla ole toisin sovittu.

## 40, 41 ja 42 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

## 43 §

Jos virkaan määräajaksi nimitetty tai siirretty *taikka* koeajaksi otettu ennestään on nimitettynä tai siirrettynä valtion virkaan, hän on virkavapautena tästä virasta sen ajan, jona hän on ensiksi tarkoitettussa virassa. Tämä ei kuitenkaan koske virkamiestä, joka ennestään on nimitetty, siirretty tai otettu määräajaksi virkaan.

## 44 §

Virkamies on virkavapautena virasta sen ajan, jona hän on kansanedustajana tai valtioneuvoston jäsenenä *taikka* jona aikana hän suorittaa palvelusta asevelvollisena. Virkamieheen on ilmoitettava tällaisesta julkisesta tehtävästä tai palveluksen suorittamisesta asevelvollisena heti siitä tiedon saatuaan asianomaiselle viranomaiselle, jonka on päätöksellään todettava virkamieheen olevan tänä aikana virkavapautena virasta.

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

## 45 §

Virantoimituksen keskeytymisestä, kun virkamies pidätetään virantoimituksesta, säädetään (*poist.*) 14 luvussa.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

## 10 luku

## Virkamieheen irtisanominen

## 46 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Viranomainen ei kuitenkaan saa irtisanoa virkamiestä, ellei irtisanominen perustu seuraaviin syihin:

(1 kohta kuten hallituksen esityksessä)

2) virkamies ei enää kykene asianmukaisesti suorittamaan virkatehtäviään; *tai*

3) virkamies toimii jatkuvasti tai olennaisesti vastoin virkavelvollisuuksiaan *taikka* jatkuvasti tai olennaisesti laiminlyö niitä. (*Poist.*)

(4 kohta *poist.*)

Edellä 2 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettu syy ei ole ainakaan:

(1—4 kohta kuten hallituksen esityksessä)

(4—6 mom. kuten hallituksen esityksessä)

## 47 §

Sen lisäksi, mitä 46 §:n 2 momentissa on säädetty irtisanomisen perusteista, voidaan seuraavat virkamiehet irtisanoa, kun siihen on syytä:

(1—8 kohta kuten hallituksen esityksessä)

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Asetuksella voidaan säätää 1 momentin 7 ja 8 kohdassa tarkoitettujen virkamiesten irtisanomisesta tehdyn päätöksen alistamisesta ylemmän viranomaisen vahvistettavaksi.

## 48 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

## 49 §

Virkamieheen irtisanoa nimittävä viranomainen, jollei laissa tai asetuksessa toisin säädetä. Jos nimittävänä viranomaisena on tasavallan presidentti, virkamieheen irtisanoa kuitenkin (*poist.*) 47 §:ssä tarkoitettuja virkamiehiä lukuun ottamatta valtioneuvosto, jollei tasavallan presidentti yksittäistapauksessa pidätä asiassa päätösvaltaa itselleen.

(2—4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

## 11 luku

## Eroamisikä

## 50 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Asetuksella voidaan kuitenkin säätää, että virassa, jonka laatu sitä vaatii, eroamisikä on *yleistä eroamisikää alempi*. Eroamisikää ei kuitenkaan saa *säättää* 55 vuotta alemmaksi, lukuun ottamatta puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen palveluksessa olevia virkamiehiä.

Virkamiehen virkasuhde päättyy ilman irtisanomista sen kuukauden päättyessä, jonka aikana virkamies saavuttaa eroamisiän. Nimittävä viranomainen voi kuitenkin pätevistä syistä oikeuttaa virkamiehen jatkamaan samassa virassa eroamisiän jälkeen määräjän, enintään kaksi vuotta kerrallaan, jolloin virkasuhde päättyy ilman irtisanomista viimeistään, kun määräaika on kulunut loppuun. Päätös virkamiehen oikeuttamisesta jatkamaan virassa on tehtävä ennen kuin virkamies on saavuttanut eroamisiän. Jos nimittävänä viranomaisena on tasavallan presidentti, päättää virassa jatkamisesta eroamisiän jälkeen kuitenkin valtioneuvosto. Virkasuhteen päättymisestä on viranomaisen annettava todistus.

## 12 luku

## Eroraha ja toistuva korvaus

## 51 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

## 52 §

Jos virkamies on irtisanottu 47 §:n nojalla tai jos se määräaika, joksi 47 §:ssä tarkoitettu virkamies on asetettu valtioneuvoston käytettäväksi, on päättynyt, hänelle suoritetaan toistuvaa korvausta siihen asti, kunnes hän sijoittuu uudelleen työhön, siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

## 53, 54 ja 55 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

## 56 §

Aiheettomasti maksettu eroraha ja toistuva korvaus saadaan periä takaisin myös siten, että se vähennetään vastaisesta erorahasta tai toistuvasta korvauksesta. Kulloinkin suoritettavasta toistuvan korvauksen maksuerästä *ei* kuitenkaan saa *vähentää* enempää kuin mitä palkasta lain mukaan saadaan ulosmitata.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

## 13 luku

## Kurinpitomenettely ja vahingonkorvausvastuu

## 57 §

Virkamiehelle, joka toimii vastoin virkavelvollisuuksiaan tai laiminlyö niitä, voidaan määrätä kurinpitorangaistus. Kurinpitorangaistuksia ovat:

(1 kohta kuten hallituksen esityksessä)

(2 kohta *poist.*)

2) virantoimituksesta erottaminen (*poist.*); sekä (hallituksen esityksessä kohta 3)

(3 kohta kuten hallituksen esityksen 4 kohta)

*Virantoimituksesta erottaminen määrätään vähintään yhdeksi ja enintään kuudeksi kuukaudeksi.*

## 58 ja 59 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

## 60 §

Jos kurinpitomenettelyyn on päätetty ryhtyä, kurinpitoasiamiehen on, hankittuaan asian ratkaisemiseksi tarvittavan lisäselvityksen, pantava kurinpitomenettely vireille. Vireillepano toimitetaan antamalla vastaajana olevan virkamiehen (*vastaajan*) tiedoksi kurinpitorangaistusta koskeva vaatimus ja se asiassa kertynyt aineisto, jonka perusteella vastaajalle vaaditaan kurinpitorangaistusta. Vastaajalle on varattava tilaisuus selityksen antamiseen asiassa.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Kurinpitoasiamiehestä säädetään (*poist.*) 16 luvussa.

## 61, 62, 63 ja 64 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

## 14 luku

## Virantoimituksesta pidättäminen

## 65 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Virkamies voidaan lisäksi (*poist.*) pidättää virantoimituksesta (*poist.*):

1) rikossyytteen ja kurinpitomenettelyn sekä niiden edellyttämien tutkimusten ajaksi;

(2 ja 3 kohta kuten hallituksen esityksessä)

4) välittömästi irtisanomisen jälkeen, jos se on yleisen edun mukaista.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

## 66 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

## 15 luku

## Tuomarit

## 67 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Mitä (*poist.*) 6 §:n 3 momentissa, 12, 14 ja 27 §:ssä, 33 §:n 1 ja 2 momentissa, 50 §:n 2 momentissa, 57—61 §:ssä, 65 §:n 2 momentin 4 kohdassa, 98 §:ssä sekä 8 ja 10 luvussa on säädetty, ei koske tuomarin virkaa eikä tuomaria.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

## 68 ja 69 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

## 70 §

*Tuomarin toiseen virkaan siirtämisen perusteista on säädetty hallitusmuodon 91 §:n 1 momentissa. Tuomarin siirtämisessä noudatetaan muutoin, mitä (*poist.*) 33 §:n 3 momentissa ja 34 §:n 1—3 momentissa on säädetty.*

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

## 71 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

## 72 §

Mitä (*poist.*) 57—61 §:ssä sekä 8 ja 10 luvussa on säädetty, ei koske lääninoikeudessa toimivia lääninneuvoksia eikä vanhempia ja nuorempia lääninasessoreja.

Mitä (*poist.*) 69 §:n 1 momentissa on säädetty tuomarista, koskee myös lääninoikeudessa toimivia lääninneuvoksia sekä vanhempia ja nuorempia lääninasessoreja.

## 16 luku

## Virkamieslautakunnat ja kurinpitoasiamies

## 73 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

## 74 §

Yleinen virkamieslautakunta on valtioneuvoston kanslian yhteydessä, ja se käsittelee ja ratkaisee tämän lain mukaan virkamieslautakunnalle kuuluvat asiat, jotka koskevat:

(1—5 kohta kuten hallituksen esityksessä)

## 75 §

Viraston virkamieslautakunta on asetuksessa *säädettyjen* ministeriöiden, keskusvirastojen ja muiden virastojen yhteydessä. Saman viraston yhteydessä voi olla yksi tai *useampi* viraston *virkamieslautakunta*.

(2—4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

## 76 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

## 77 §

Yleisen virkamieslautakunnan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja kaksi muuta jäsentä määrää valtioneuvosto valtiovaraministeriön sekä neljä muuta jäsentä virkamiesyhdistysten keskusjärjestöjen ehdotuksesta. *Kullekin jäsenelle*, puheenjohtajaa lukuun ottamatta, määrätään samassa järjestyksessä *neljä henkilökohtaista varajäsentä*, joiden tulee täyttää samat kelpoisuusvaatimukset kuin asianomaisen jäsenen.

Viraston virkamieslautakunnan jäsenet määrää se ministeriö, keskusvirasto tai muu virasto, jonka yhteydessä lautakunta on. Lautakunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja yksi jäsen on määrättävä, jos lautakunta on ministeriön yhteydessä, ministeriön ja asianomaisten virastojen virkamiehistä sekä muissa tapauksissa sen viraston virkamiehistä, *jonka* yhteydessä lautakunta on. Kolme muuta jäsentä määrätään asianomaisissa virastoissa toimivien edustavimpien virkamiesyhdistysten ehdotuksesta. Erityisestä syystä voidaan viraston virkamieslautakuntaan lisäksi määrätä kaksi jäsentä, joista toinen on virkamiesyhdistyksen ehdottama. *Kullekin jäsenelle*, puheenjohtajaa lukuun ottamatta, määrätään samassa järjestyksessä *henkilökohtainen varajäsen*, jonka tulee täyttää samat kelpoisuusvaatimukset kuin asianomaisen jäsenen.

Jos yhdistys ei sitä varten määrätyn ajan kuluessa tee edellä tässä pykälässä tarkoitettua ehdotusta virkamieslautakunnan jäsenestä ja *varajäsenestä*, määrää valtioneuvosto taikka asianomainen ministeriö, keskusvirasto tai muu virasto kuitenkin jäsenen ja hänen *varajäsenensä*.

Jos jäsen tai *varajäsen* kesken toimikautensa eroaa tai kuolee, määrätään hänen tilalleen uusi jäsen tai *varajäsen* jäljellä olevaksi toimikaudeksi siten kuin 1—3 momentissa on säädetty.

## 78 §

Esittelyn virkamieslautakunnassa toimittaa puheenjohtajana toimiva jäsen tai tämän määräämä (*poist.*) lautakunnan muu jäsen. Puheenjohtaja-

na toimiva tai esittelyn toimittava (*poist.*) jäsen voi asiaa esittelemättä vaatia virkamieslautakunnan puolesta vastineita ja selityksiä, asian aikaisemmin ratkaiseen viranomaisen asiakirjavihkon ja lausunnon sekä muuta vastaavaa asian ratkaisemista varten tarpeellista selvitystä. Puheenjohtajana toimiva tai esittelyn toimittava jäsen voi myös asettaa vastineen tai selityksen antamiselle määrääjän, jonka kuluessa vastine tai selitys on annettava uhalla, että sen antamatta jättäminen ei estä asian käsittelyä ja ratkaisemista.

Virkamieslautakunnan puheenjohtaja voi määrätä (*poist.*) lautakunnan sihteerin suorittamaan esittelyn ja muita 1 momentissa tarkoitettuja toimenpiteitä puheenjohtajan tai jäsenen sijasta.

#### 79 ja 80 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

#### 81 §

Virkamieslautakunta on päätösvaltainen, kun kaikki jäsenet ovat läsnä. Puheenjohtajan estyneenä ollessa toimii (*poist.*) lautakunnan puheenjohtajana varapuheenjohtaja tai *tämän varajäsen*. Jos varapuheenjohtaja toimii puheenjohtajana *taikka* jos varapuheenjohtaja tai muu jäsen on poissa istunnosta tai todetaan esteelliseksi, tulee *varajäsen* hänen sijaansa. (*Poist.*)

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

#### 82 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Päätös annetaan tiedoksi tiedoksiannosta hallintoasioissa *annetussa laissa* (232/66) säädettyä järjestyksessä. Tiedoksiannon toimittamisesta pitää huolta se virasto, jonka yhteydessä virkamieslautakunta on.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

#### 83 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Yleisessä virkamieslautakunnassa kurinpitomenettelyn panee 60 §:ssä säädetyllä tavalla vireille valtioneuvoston oikeuskansleri tai hänen määräämänsä virkamies. Jos eduskunnan oikeusasiamies on 59 §:n 3 momentin mukaisesti määrännyt, että kurinpitomenettelyyn on ryhdyttävä, kurinpitomenettelyn panee yleisessä virkamieslautakunnassa vireille eduskunnan oikeusasiamies tai hänen määräämänsä virkamies. Näihin sovelletaan yleisessä virkamieslautakunnassa, mitä kurinpitoasiamiehestä tässä laissa säädetään.

#### 17 luku

#### Muutoksenhaku

#### 84 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Oikaisuvaatimukseen annettuun viranomaisen päätökseen saadaan hakea muutosta siten kuin *muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa* (154/50) on säädetty.

#### 85 §

Valtioneuvoston päätökseen, jolla valtioneuvosto on irtisanonut virkamiehen, saadaan hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin *muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa* on säädetty.

#### 86 §

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Mitä 2 momentissa on säädetty, ei koske päätöstä, jolla tasavallan presidentti, korkein oikeus tai korkein hallinto-oikeus on irtisanonut virkamiehen, eikä *päätöstä*, jolla on irtisanottu koeaikainen virkamies, virkaatoimittava virkamies tai tämän lain 47 §:n nojalla sanotun pykälän 1 momentin 7 tai 8 kohdassa tarkoitettu virkamies.

#### 87 §

Virkamieslautakunnan päätökseen kurinpitoa ja irtisanomista koskevassa asiassa saadaan hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin *muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa* on säädetty. Valitusoikeus on kurinpitoasiassa vastaajalla ja irtisanomisesta koskevassa asiassa oikaisuvaatimuksen tehneellä virkamiehellä. Viranomaisen puolesta valitusoikeus on kurinpitoasiassa ja irtisanomista koskevassa asiassa viraston virkamieslautakunnan päätöksestä kurinpitoasiamiehellä ja yleisen virkamieslautakunnan päätöksestä tämän lain 83 §:n 2 momentissa *tarkoitetuilla virkamiehillä*, joiden valitusaika luetaan päätöksentekemisestä.

#### 88 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Jos 33 §:n 1 momentin 2—4 kohdan nojalla toisen viraston virkaan siirretty virkamies katsoo siirtämisspäätöksen loukkaavan oikeuttansa, hän saa hakea muutosta siten kuin *muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa* on säädetty.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

## 89 §

Viranomaisen päätökseen, jolla virkamies on 65 §:n nojalla pidätetty virantoimituksesta, saadaan hakea muutosta siten kuin *muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa on säädetty*.  
(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

## 90 §

Viranomaisen 24 §:n nojalla tekemään sivutointa koskevaan päätökseen saadaan hakea muutosta siten kuin *muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa on säädetty*.

## 91, 92 ja 93 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

## 18 luku

## Erinäiset säännökset

## 94 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

## 95 §

Jollei 84 §:ssä *tarkoitettua* oikaisuvaatimusta ole tehty kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana suorituksen olisi pitänyt tapahtua, *taikka (poist.)* 60 päivän kuluessa työtuomioistuimen 84 §:ssä *tarkoitettun* päätöksen tiedoksisaamisesta, on oikeus etuuteen menetetty.

Jollei *kannetta* sellaisessa virkasuhteesta johtuvaa taloudellista *etuutta* koskevassa asiassa, joka kuuluu työtuomioistuimen toimivaltaan, *(poist.)* ole pantu vireille työtuomioistuimessa *(poist.)* kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä *(poist.)*, jonka aikana suorituksen olisi pitänyt tapahtua, on oikeus etuuteen menetetty. *Jos asiasta on työtuomioistuimesta annetun lain 11 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa ensin neuvoteltava, on oikeus etuuteen*

*menetetty, jollei neuvotteluja ole siitä sovituin tavoin vaadittu edellä tarkoitetussa määräajassa.*

## 96 §

Vakinainen virkamies katsotaan eronneeksi aikaisemmasta virasta siitä ajankohdasta *(poist.)*, josta hänet on nimitetty tai siirretty toiseen valtion virkaan, jollei 43 §:stä muuta johdu tai jollei muualla *laissa* toisin säädetä.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

## 97, 98 ja 99 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

## 100 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Jos työtodistusta pyydetään myöhemmin kuin 10 vuoden kuluttua virkasuhteen päättymisestä, viranomaisen on velvollinen antamaan työtodistuksen vain, jos siitä ei aiheudu kohtuutonta haittaa. Samalla edellytyksellä on kadonneen tai turmeltuneen työtodistuksen tilalle pyynnöstä annettava uusi todistus.

(3 ja 4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

## 101 §

*Jos* evankelisluterilaisen kirkon *tai* ortodoksisen kirkkokunnan *viran* palkkaus suoritetaan valtion varoista, *on tällaisen viran* perustamiseen, siirtämiseen, muuttamiseen ja lakkauttamiseen *(poist.)* sovellettava, mitä *(poist.)* 5 §:n 2 momentin mukaan eriteltävien virkojen perustamisesta, siirtämisestä, muuttamisesta ja lakkauttamisesta on 2 luvussa säädetty, mikäli muualla *laissa* ei toisin säädetä.

## 102 ja 103 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

## 104 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta *(poist.)* annetaan asetuksella.

## 3.

## Valtion virkamieslain voimaannpanolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti (*poist.*) säädetään:

## 1 luku

## Valtion virkamieslain voimaantulo

## 1 §

Valtion virkamieslaki ( / ) tulee voimaan päivänä kuuta 19 . Lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä jo ennen sen voimaantuloa.

Valtion virkamieslain 5 §:n ja 6 §:n 1—3 momentin säännöksiä virkojen perustamisesta sovelletaan ensimmäisen kerran sen vuoden tulo- ja menoarviossa, jonka alusta valtion virkamieslaki tulee voimaan.

## 2 §

Jos laissa tai asetuksessa on viitattu säännöksen, jonka sijaan on tullut valtion virkamieslain säännös, on viimeksi mainittua säännöstä sovellettava, jollei jäljempänä tai erikseen toisin säädetä.

## 2 luku

## Kumottavat säädökset

## 3 §

Valtion virkamieslain voimaantullessa kumotaan seuraavat lait ja lainkohdat, lait niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen:

1) valtion viran tai pysyvän toimen haltijain nimittämiskirjoista sekä heidän oikeudestaan pysyä virassaan tai toimessaan 29 päivänä kesäkuuta 1926 annettu laki (202/26), jäljempänä nimittämiskirjalaki;

(2 kohta kuten hallituksen esityksessä)

3) määrärajoista valtion virkaa tai tointa haettaessa 18 päivänä maaliskuuta 1938 annettu laki (124/38);

4) valtion viran tai toimen haltijain palkkauksesta 22 päivänä joulukuuta 1942 annettu laki (1030/42);

5) viran ja toimen haltijain oikeuksista ja velvollisuuksista, kun virka tai toimi lakkautetaan 22 päivänä toukokuuta 1931 annettu laki (182/31), jäljempänä lakkautuspalkkalaki;

6) puolustuslaitoksen viran ja toimen haltijain oikeuksista ja velvollisuuksista, kun virka tai toimi lakkautetaan 22 päivänä toukokuuta 1931 annettu laki (183/31);

7) lakkautuspalkan pidättämisestä eräissä tapauksissa 10 päivänä marraskuuta 1944 annettu laki (789/44);

8) eräiden sopimuspalkkaisten virkojen täyttämistä 27 päivänä tammikuuta 1971 annettu laki (76/71);

(9 kohta kuten hallituksen esityksessä)

10) ulkoasiainhallinnosta 30 päivänä joulukuuta 1977 annetun lain (1129/77) 13 ja 14 §;

11) Korkeimmasta oikeudesta 22 päivänä heinäkuuta 1918 annetun lain 11 §, sellaisena kuin se on 22 päivänä joulukuuta 1949 annetussa laissa (804/49);

12) Korkeimmasta hallinto-oikeudesta 22 päivänä heinäkuuta 1918 annetun lain 12 §, sellaisena kuin se on 22 päivänä joulukuuta 1949 annetussa laissa (805/49);

13) eräiden virkojen perustamisesta valtioneuvoston ministeriöihin 23 päivänä joulukuuta 1959 annettu laki (517/59);

14) kouluhallituksesta ja sen alaisesta piirihallinnosta 30 päivänä elokuuta 1968 annetun lain (534/68) 3 §:n 4 momentti;

15) verohallituksesta 5 päivänä joulukuuta 1969 annetun lain (739/69) 3 §:n 2 momentti;

16) taloudellisesta suunnittelukeskuksesta 28 päivänä marraskuuta 1969 annetun lain (711/69) 3 §:n 2 momentti;

17) tieteellisen tutkimuksen järjestelystä 5 päivänä joulukuuta 1969 annetun lain (760/69) 2 §:n 3 ja 4 momentti; sekä

18) taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista 28 päivänä marraskuuta 1969 annetun lain (734/69) 2 §.

(2 ja 3 mom. *poist.*)

## 4 §

Valtion virkamieslain voimaantullessa kumotaan (*poist.*) lisäksi (*poist.*) seuraavat asetukset ja asetuksenkohdat, asetukset niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen:

1) valtion ylimääräisistä toimenhaltijoista ja tilapäisistä toimihenkilöistä 8 päivänä joulukuuta 1949 annettu asetus (755/49);

2) matkakustannusten korvauksesta ja päivärahasta 30 päivänä joulukuuta 1937 annettu asetus (496/37);

3) valitusoikeuden kieltämisestä eräistä valtioneuvoston ja ministeriön sekä valtioneuvoston kanslian päätöksistä 22 päivänä joulukuuta 1950 annettu asetus (623/50);

4) ulkomailla tehtyjen virkamattojen kustannusten korvaamisesta 27 päivänä helmikuuta 1965 annettu asetus (106/65);

(5 kohta poist.)

5) valtion virkamiesten vuosilomasta 31 päivänä elokuuta 1973 annetun asetuksen (692/73) 22 §; sekä (hallituksen esityksessä kohta 6)

6) eräiden julkisoikeudellisissa palvelussuhteissa valtioon olevien henkilöiden vuosilomasta ja vuosilomakorvauksesta 31 päivänä elokuuta 1973 annetun asetuksen (693/73) 4 §. (Hallituksen esityksessä kohta 7)

(2 mom. poist.)

### 5 §

Edellä 3 §:ssä kumottujen lakien nojalla annetuista säännöksistä ja määräyksistä jäävät edelleen voimaan seuraavat asetukset, asetuksenkohdat ja valtioneuvoston päätökset (poist.), jollei (poist.) asianomaisessa järjestyksessä (poist.) toisin säädetä tai määrätä:

(1—3 kohta poist.)

1) tullirajavartiostossa palvelevien tullipäällysmiesten ja tullivartijain eroamisiäst 12 päivänä joulukuuta 1947 annettu asetus (909/47); (hallituksen esityksessä kohta 4)

2) vankeinhoitolaitoksesta 17 päivänä helmikuuta 1950 annetun asetuksen (86/50) 18 §:n 2 momentti ja 29 §:n 8 kohta; (hallituksen esityksessä kohta 5)

3) puolustusministeriön ja puolustuslaitoksen viran tai toimenhaltijain palkkauksesta 31 päivänä lokakuuta 1952 annetun asetuksen (361/52) 4 ja 5 §; (hallituksen esityksessä kohta 6)

(7 kohta poist.)

4) puolustusministeriön ja puolustuslaitoksen virkamiesten muuttokustannusten korvauksesta 8 päivänä maaliskuuta 1963 annettu asetus (118/63); (hallituksen esityksessä kohta 8)

5) rajavartiolaitoksen viran tai toimen haltijain muuttokustannusten korvauksesta 29 päivänä maaliskuuta 1963 annettu asetus (165/63); (hallituksen esityksessä kohta 9)

6) 23 päivänä elokuuta 1985 annetun poliisi-asetuksen (737/85) 61 §; (hallituksen esityksessä kohta 10)

7) valtion virkapukuavustuksista 30 päivänä joulukuuta 1969 annettu asetus (850/69); (hallituksen esityksessä kohta 11)

(12 ja 13 kohta poist.)

8) puolustusvoimista 23 päivänä huhtikuuta 1975 annetun asetuksen (274/75) 57 §; (hallituksen esityksessä kohta 14)

9) poliisimiehistön maksuttomasta lääkärinhoidosta eräissä tapauksissa 23 päivänä syyskuuta 1977 annettu asetus (690/77); (hallituksen esityksessä kohta 15)

10) valtion virkamiesten sairaanhoidosta 27 päivänä heinäkuuta 1984 annettu asetus (566/84); (hallituksen esityksessä kohta 16)

11) virkamiesten maksuttoman sairaanhoidon järjestämisestä puolustusministeriön hallinnonalalla 24 päivänä marraskuuta 1983 annettu asetus (875/83); (hallituksen esityksessä kohta 17)

12) valtion palvelussuhdeasuntojen vuokrien määräämisperusteista 14 päivänä marraskuuta 1985 annettu valtioneuvoston päätös (863/85); (hallituksen esityksessä kohta 18)

13) valtion palvelussuhdeasuntojen vuokrien määräämisessä käytettävistä vuokratasoista 30 päivänä joulukuuta 1985 annettu valtioneuvoston päätös (2/86); (hallituksen esityksessä kohta 19)

14) valtion palveluksessa olevilta perittävistä ateriakorvauksista 30 päivänä joulukuuta 1985 annettu valtioneuvoston päätös (3/86); sekä hallituksen esityksessä kohta 19)

15) muut kuin edellä tässä pykälässä mainitut nimittämiskirjalain 3 §:n 5 momentin nojalla annetut eroamisiäkä koskevat säännökset. (Hallituksen esityksessä kohta 20)

Edellä 3 §:ssä kumottuja lakeja ja lainkohtia sekä sellaisia näiden lakien nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä, jotka eivät 1 momentin mukaan jää voimaan, sovelletaan kuitenkin tämän lain voimaantulon jälkeen siten kuin jäljempänä säädetään.

### 6 §

Valtion virkamieslain voimaan tultua ei enää sovelleta niitä ennen lain voimaantuloa annettuja asetuksissa olevia säännöksiä, joiden mukaan valtion virka on täytettävä virkaehdotuksesta, lukuun ottamatta valtion virkamieslain 12 §:n 2 momentissa tarkoitettuja virkoja koskevia säännöksiä.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa on säädetty, sovelletaan kuitenkin edelleen hovioikeuksista 17 päivänä heinäkuuta 1952 annetun asetuksen (288/52) 3 §:n 1 momenttia.

## 7 §

Valtion virkamieslain voimaan tultua ei enää sovelleta ennen lain voimaantuloa annetuissa asetuksissa olevia valtion virkamiehen kurinpitoa koskevia säännöksiä.

Rikoslain 45 luvun alaisen virkamiehen kurinpidosta on kuitenkin voimassa, mitä siitä on erikseen säädetty.

## 8 §

Mikäli ennen valtion virkamieslain voimaantuloa annetun säädöksen muu kuin 5 §:n 1 momentissa mainittu säännös muissa kuin 6 ja 7 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa on ristiriidassa valtion virkamieslain kanssa, on sen sijasta sovellettava valtion virkamieslakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa on säädetty, sovelletaan kuitenkin edelleen seuraavia asetuksia ja asetuksenkohtia:

1) viransijaisuuspalkkioista valtionrautateilla 29 päivänä maaliskuuta 1924 annettu asetus (89/24);

2) rautatiehenkilökunnan oikeudesta saada maksutonta lääkärin- ja sairashuonehoitoa 29 päivänä maaliskuuta 1924 annettu asetus (90/24);

3) sotaväen lääkintähuollosta 30 päivänä joulukuuta 1939 annettu asetus (554/39);

4) työajasta valtion virastoissa ja laitoksissa 20 päivänä kesäkuuta 1960 annettu asetus (294/60);

5) valtion virkamiesten vuosilomasta 31 päivänä elokuuta 1973 annettu asetus (692/73) lukuun ottamatta sen 22 §:ää; sekä

6) eräiden julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa valtioon olevien henkilöiden vuosilomasta ja vuosilomakorvauksesta 31 päivänä elokuuta 1973 annettu asetus (693/73) lukuun ottamatta sen 4 §:ää.

## 3 luku

Virkojen, toimien ja ylimääräisten toimien muuttuminen valtion virkamieslaissa tarkoitetuiksi viroiksi sekä niiden haltijoiden siirtyminen muuttuneisiin virkoihin

## 9 §

Ennen valtion virkamieslain voimaantuloa perustetut valtion virat, toimet ja ylimääräiset toimet muuttuvat valtion virkamieslain voimaan tullessa entisen nimisiksi ja entiseen palkkausluokkaan tai sopimuspalkkaluokkaan kuuluviksi sekä muutoin vastaaviksi valtion virkamieslaissa tarkoitetuiksi viroiksi seuraavasti:

1) peruspalkkainen virka muuttuu peruspalkkaiseksi viraksi;

2) sopimuspalkkainen virka muuttuu sopimuspalkkaiseksi viraksi;

3) pysyväinen toimi muuttuu peruspalkkaiseksi viraksi; ja

4) ylimääräinen toimi muuttuu peruspalkkaiseksi viraksi.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

## 10 §

Edellä 9 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettuun muuttuneeseen virkaan kuuluvista tehtävistä, vaadittavista kelpoisuusehdoista ja nimittävistä viranomaisesta sekä virasta muutoin on lisäksi edelleen voimassa, mitä sanotuilta osin erikseen on säädetty saman nimisestä ja muutoin vastaavasta entisestä virasta tai pysyväisestä toimesta, jolleivät säännökset ole ristiriidassa valtion virkamieslain kanssa.

Edellä 9 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun muuttuneeseen virkaan kuuluvista tehtävistä, vaadittavista kelpoisuusehdoista ja nimittävistä viranomaisesta sekä virasta muutoin on voimassa, mitä sanotuilta osin erikseen on säädetty saman nimisestä ja muutoin vastaavasta entisestä virasta tai pysyväisestä toimesta, jolleivät säännökset ole ristiriidassa valtion virkamieslain kanssa.

Jos sellainen ylimääräinen toimi, jonka nimistä tai jota muutoin vastaavaa entistä virkaa tai pysyväistä tointa ei ole, on 9 §:n mukaisesti muuttunut viraksi, on muuttuneeseen virkaan kuuluvista tehtävistä, vaadittavista kelpoisuusehdoista ja nimittävistä viranomaisesta sekä virasta muutoin (poist.) kuitenkin edelleen voimassa, mitä sanotuilta osin erikseen on säädetty saman nimisestä ja muutoin vastaavasta entisestä ylimääräisestä toimesta, jolleivät säännökset ole ris-

tiriidassa valtion virkamieslain kanssa. (Hallituksen esityksen 2 momentin viimeinen virke)

### 11 §

Ennen valtion virkamieslain voimaantuloa perustetun viran tai toimen haltija *taikka* ylimääräisen toimen haltija siirtyy *valtion virkamieslain voimaan tullessa* ilman eri toimenpiteitä (*poist.*) 9 §:n mukaisesti muuttuneeseen vastaavaan virkaan. Tällaiseen virkamieheen sovelletaan, mitä valtion virkamieslaissa on säädetty vakinaisesta virkamiehestä, jollei (*poist.*) 15 ja 25 §:ssä toisin säädetä.

Ennen valtion virkamieslain voimaantuloa perustettua virkaa, tointa tai ylimääräistä tointa väliaikaisena tai sijaisena *taikka* koeajaksi määrätynä hoitava virkamies siirtyy *valtion virkamieslain voimaan tullessa* ilman eri määräystä entisin perustein hoitamaan (*poist.*) 9 §:n mukaisesti muuttunutta vastaavaa virkaa. Tällaiseen virkaa tai tointa väliaikaisena tai sijaisena hoitavaan virkamieheen sovelletaan, mitä valtion virkamieslaissa on säädetty virkaatoimittavasta virkamiehestä, ja koeajaksi määrättyyn virkamieheen, mitä valtion virkamieslaissa on säädetty koeaikaisesta virkamiehestä.

### 12 §

Virkamieheen, joka valtion virkamieslain *voimaan tullessa* on viran tai pysyvaisen toimen haltijana *taikka* hoitaa virkaa tai pysyvää tointa väliaikaisena tai sijaisena ja joka 11 §:n mukaisesti on siirtynyt muuttuneeseen virkaan, sovelletaan lisäksi edelleen, mitä viraston tai laitoksen hallinnosta annetussa asetuksessa tai muutoin erikseen on säädetty saman nimisen ja muutoin vastaavan entisen viran tai pysyvaisen toimen haltijasta taikka sitä väliaikaisena tai sijaisena hoitavasta virkamiehestä, jolleivät säännökset ole ristiriidassa valtion virkamieslain kanssa. Jollei asianomaisessa järjestyksessä laissa tai asetuksessa toisin säädetä, viranomainen, joka kyseisten erikseen annettujen säännösten mukaan päättää virasta tai toimesta vapauttamisesta, päättää valtion virkamieslain voimaantulosta lukien virkamiehen irtisanomisesta sen estämättä, mitä valtion virkamieslain 49 §:ssä on säädetty.

Virkamieheen, joka valtion virkamieslain *voimaan tullessa* on ylimääräisen toimen haltijana tai joka hoitaa ylimääräistä tointa väliaikaisena tai sijaisena ja joka 11 §:n mukaisesti on siirtynyt muuttuneeseen virkaan, sovelletaan myös, mitä viraston tai laitoksen hallinnosta annetussa asetuksessa tai muutoin erikseen on säädetty saman

nimisen ja muutoin vastaavan entisen viran tai pysyvaisen toimen haltijasta taikka sitä väliaikaisena tai sijaisena hoitavasta virkamiehestä, jolleivät säännökset ole ristiriidassa valtion virkamieslain kanssa.

Jos sellaisen ylimääräisen toimen haltija tahi sellaista ylimääräistä tointa, jonka nimistä ja jota muutoin vastaavaa entistä virkaa tai pysyväistä tointa ei ole, väliaikaisena tai sijaisena hoitava virkamies, on 11 §:n mukaisesti siirtynyt muuttuneeseen virkaan, tähän virkamieheen sovelletaan kuitenkin edelleen, mitä erikseen on säädetty saman nimisen ja muutoin vastaavan entisen ylimääräisen toimen haltijasta taikka sitä väliaikaisena tai sijaisena hoitavasta virkamiehestä, jolleivät säännökset ole ristiriidassa valtion virkamieslain kanssa. (Hallituksen esityksessä 2 momentin viimeinen virke)

(4 mom. kuten 3 mom. hallituksen esityksessä)

### 13 §

Sen estämättä, että sopimuspalkkainen virka on muuttunut tämän lain 9 §:n mukaisesti valtion virkamieslaissa tarkoitetuksi sopimuspalkkaiseksi viraksi, sopimuspalkkaisen virkamiehen kanssa ennen valtion virkamieslain voimaantuloa tehty sopimus on *valtion virkamieslain voimaan tultua* edelleen voimassa siten kuin sopimuksessa on määrätty, jollei jäljempänä tässä laissa toisin säädetä.

### 14 §

Tilapäinen toimihenkilö sekä tuntiopettaja, satunnainen apulainen, liikenneoppilas, postiaseman hoitaja, postinjakaja, puhelinaseman hoitaja ja *muu* virkasuhteeseen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa valtioon *oleva henkilö* siirtyy valtion virkamieslain *voimaan tullessa valtion virkamieslaissa* tarkoitetuksi *tilapäiseksi virkamieheksi* siten kuin asetuksella säädetään.

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

## 4 luku

### Siirtymäkauden erityisjärjestelyt

### 15 §

Jos virka, johon viran tai pysyvaisen toimen haltija on tämän lain 11 §:n 1 momentin mukaan siirtynyt, lakkaa ennen kuin viisi vuotta on kulunut valtion virkamieslain voimaantulosta, virkamieheen ei sovelleta erorahaa ja toistuvaa korvausta koskevia valtion virkamieslain 12 luvun säännöksiä, vaan häneen sovelletaan edelleen

lakkautuspalkkalakia tai lakia puolustuslaitoksen viran ja toimen haltijain oikeuksista ja velvollisuuksista, kun virka tai toimi lakkautetaan sekä lakia lakkautuspalkan pidättämisestä eräissä tapauksissa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun virkamieheen sovelletaan kuitenkin siinä tarkoitettujen lakkautuspalkkasäädösten *asemesta* valtion virkamieslain 12 luvun säännöksiä, jos hän ennen sitä päivää, josta lukien virka lakkautetaan, kirjallisesti ilmoittaa niin haluavansa. *Tällaista* ilmoitusta ei voi peruuttaa.

Valtion virkamieslain *voimaan tullessa* lakkautuspalkalla olevaan sovelletaan *valtion virkamieslain voimaan tultua* edelleen 1 momentissa tarkoitettuja lakkautuspalkkasäädöksiä, jollei 16 §:sta muuta johdu. Lisäksi häneen sovelletaan virkamiehen irtisanomista, eroamisikää ja viraltapanoa koskevia valtion virkamieslain säännöksiä sekä soveltuvien osin muitakin valtion virkamieslain säännöksiä.

#### 16 §

Jos (*poist.*) 15 §:n 1 momentissa säädettyinä viiden vuoden aikana lakkautuspalkalle asetettu tai valtion virkamieslain *voimaan tullessa* lakkautuspalkalla oleva *ottaa valtion virkamieslain voimaan tultua* vastaan päätoimisen valtion viran taikka jos hänet nimitetään tai siirretään päätoimiseen valtion virkaan, häneen ei *tuosta ajankohdasta lukien sovelleta* lakkautuspalkkasäädöksiä vaan kaikilta osin valtion virkamieslakia. Sama koskee valtion virkamieslain *voimaan tullessa* lakkautuspalkalla ollutta, joka on ollut nimitettyinä sopimuspalkkaiseen virkaan tai otettuna ylimääräiseen toimeen ja on edellä 11 §:n mukaisesti siirtynyt valtion virkaan.

*Sen estämättä, mitä 1 momentissa on säädetty,* sovelletaan sanotussa momentissa tarkoitettuun virkamieheen kuitenkin edelleen mitä lakkautuspalkkalain 6 §:ssä on säädetty henkilökohtaisesta palkkauksen lisästä tai muutoin viran tai toimen haltijoille kuuluvista oikeuksista.

Lakkautuspalkalla olleeseen virkamieheen, joka valtion virkamieslain *voimaan tullessa* on lakkautuspalkkalain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuna virassa tai toimessa, sovelletaan valtion virkamieslain *voimaan tultua* edelleen lakkautuspalkkalain 6 §:ää.

#### 17 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Edellä 1 momentissa tarkoitettulla henkilöllä on *sen lisäksi mitä 1 momentissa on säädetty*

edelleen ne oikeudet ja velvollisuudet, joista ulkoasiainhallinnosta annetun lain 14 §:ssä on säädetty.

#### 18 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Edellä 1 momentissa tarkoitettun viran tai toimen täyttämistä asianomaisten säännösten mukaan ennen valtion virkamieslain voimaantuloa tehty esitys *taikka* annettu lausunto katsotaan valtion virkamieslain 12 §:ssä tarkoitetuksi esitykseksi tai lausunnoksi. Viran tai toimen täyttämistä asianomaisten säännösten mukaan tehty virkaehdotus katsotaan valtion virkamieslain 12 §:ssä tarkoitetuksi esitykseksi. Virkaehdotuksesta tehty valtion virkamieslain *voimaan tullessa* ratkaisematta oleva valitus raukeaa.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

#### 19 §

Jos viran tai toimen haltija on pyytänyt eroa *taikka* ylimääräinen toimenhaltija on irtisanoutunut tai viranomaisen toimesta irtisanottu ennen valtion virkamieslain voimaantuloa, noudatetaan ennen valtion virkamieslain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen valtion virkamieslain voimaantuloa tehtyyn päätökseen, jolla toimen haltija on vapautettu toimesta tai ylimääräinen toimenhaltija irtisanottu *taikka* ylimääräisen toimenhaltijan määräys peruutettu, haetaan valtion virkamieslain *voimaan tultua* muutosta ja valitus käsitellään ja ratkaistaan noudattaen *valtion virkamieslain voimaan tullessa* voimassa olleita säännöksiä.

#### 20 §

Jos virkamies valtion virkamieslain *voimaan tullessa* hoitaa (*poist.*) lain 24 §:n 1 momentissa tarkoitettua sivutointa ja jos hänellä ei ole siihen sivutoimilupaa, virkamiehen on kolmen kuukauden kuluessa valtion virkamieslain voimaantulosta saatettava kysymys luvan myöntämisestä asianomaisen viranomaisen ratkaistavaksi.

#### 21 §

Ennen valtion virkamieslain voimaantuloa virkamiehelle aiheettomasti maksetun palkkauksen tai muun virkasuhteesta johtuvan taloudellisen etuuden vanhentumiseen *sovelletaan (poist.)* valtion virkamieslain *voimaan tullessa* voimassa olleita säännöksiä. Jollei tällaista etuutta ole alettu periä takaisin virkamieheltä tai takaisin perintää muussa järjestyksessä ole pantu vireille viimeistään kolmen vuoden kuluessa valtion virkamies-

lain voimaantulosta (*poist.*), on oikeus etuuden takaisin perintään kuitenkin menetetty.

Valtion virkamieslain 84 §:ssä tarkoitettu oikaisuvaatimus, joka koskee suoritusta, jonka olisi pitänyt tapahtua ennen valtion virkamieslain voimaantuloa ja jota koskevan oikaisuvaatimuksen tekeminen ei valtion virkamieslain *voimaan tullessa silloin* voimassa olleiden säännösten mukaan ollut vanhentunut, on valtion virkamieslain *voimaan tultua* tehtävä kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä (*poist.*), jonka aikana suorituksen olisi pitänyt tapahtua. *Jollei näin menetellä, on oikeus etuuteen (poist.) menetetty.*

## 22 §

Ennen valtion virkamieslain voimaantuloa vireillepantu kurinpitoasia käsitellään loppuun noudattaen (*poist.*) valtion virkamieslain *voimaan tullessa* voimassa olleita säännöksiä, jollei (*poist.*) 24 §:ssä toisin säädetä.

## 23 §

Jos virkamies ennen valtion virkamieslain voimaantuloa on toiminut vastoin virkavelvollisuuttaan tai laiminlyönyt niitä ja jos tähän perustuvaa kurinpitomenettelyä ei ole pantu vireille ennen valtion virkamieslain voimaantuloa, käsitellään ja ratkaistaan kurinpitoasia noudattaen (*poist.*) valtion virkamieslain *voimaan tullessa* voimassa olleita säännöksiä, jollei (*poist.*) 24 §:ssä toisin säädetä.

## 24 §

Valtion virkamieslain *voimaan tullessa* lakkaa virkaylioikeus ja sen toiminta. Samalla siirretään virkaylioikeudessa ratkaisematta olevat asiat korkeimmalle hallinto-oikeudelle sen *käsiteltäväksi ja ratkaistaviksi.*

Jos valitusaike nimittämiskirjalain 19 §:ssä tarkoitettuun päätökseen päättyy valtion virkamieslain *voimaan* voimaantuloon, päätökseen haetaan muutosta *korkeimmalta hallinto-oikeudelta.*

## 25 §

Valtion virkamieslain 50 §:ssä säädettyä 67 vuoden yleistä eroamiskäytöstä ei sovelleta tuomariin siinä virassa, jossa hän on valtion virkamieslain *voimaan tullessa.* Mainituksessa virassa sovelletaan valtion virkamieslain *voimaan tullessa* voimassa olevaa eroamiskäytöstä.

## 5 luku

### Siirtymäkauden palvelussuhteen ehtojen erityisjärjestelyt

#### 26 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

#### 27 §

Tässä pykälässä tarkoitettujen virkamiehen palkkaus suoritetaan sen estämättä mitä valtion virkaehtosopimuslain nojalla on sovittu, valtion virkamieslain voimaantuloa edeltäviltä *kuudelta* kalenterikuukaudelta seuraavasti:

A. Vakinaisen viran tai toimen haltijoille sekä niille, jotka vakinaisesta virasta tai toimesta virkavapaana hoitavat ylimääräistä tointa:

muu palkkaus kuin 26 §:n 2 momentissa tarkoitettujen palkanlisät ja lisäpalkkiot

*heinäkuulta sen 3 päivänä;*

*elokuulta sen 5 päivänä;*

*syyskuulta sen 7 päivänä;*

*lokakuulta sen 9 päivänä;*

*marraskuulta sen 12 päivänä; sekä*

*joulukuulta sen 14 päivänä.*

B. Muille kuin A kohdassa tarkoitetuille virkasuhteessa tai siihen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa oleville henkilöille:

muu palkkaus kuin (*poist.*) 26 §:n 2 momentissa tarkoitettujen lisäpalkkiot ja palkanlisät

*heinäkuulta sen 28 päivänä;*

*elokuulta sen 25 päivänä;*

*syyskuulta sen 23 päivänä;*

*lokakuulta sen 20 päivänä;*

*marraskuulta sen 18 päivänä; sekä*

*joulukuulta sen 16 päivänä.*

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Sen estämättä, mitä edellä tässä pykälässä on säädetty, suoritetaan palkkaus (*poist.*) A kohdan mukaisesti myös niille muille virkamiehille, joille virkaehtosopimuksen tai muun määräyksen nojalla 1 päivänä joulukuuta 1984 suoritetaan palkkaus kalenterikuukausittain etukäteen kuukauden ensimmäisenä arkipäivänä.

#### 28 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Jos virkamiehen toiseen virkaan siirtämisen vuoksi on muutettava toiselle paikkakunnalle, hänelle on korvattava muuttokustannukset noudattaen, mitä valtion virkamiesten muuttokustannusten korvaamisesta on voimassa.

## 29 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

## 30 §

Vakinaisen virkamiehen virkasuhde voidaan viranomaisen *puolelta* irtisanoa päättymään aikaisintaan:

1) *kahden* kuukauden kuluttua, jos palvelusuhde valtioon on jatkunut keskeytyksettä enintään *viisi* vuotta;

2) *kolmen* kuukauden kuluttua, jos palvelusuhde valtioon on jatkunut keskeytyksettä yli 5 mutta enintään 10 vuotta; *sekä*

3) *neljän* kuukauden kuluttua, jos palvelusuhde valtioon on jatkunut keskeytyksettä yli *kymmenen* vuotta. (*Poist.*)

(4 kohta *poist.*)

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Muun virkamiehen kuin koeaikaisen virkamiehen irtisanoutuessa noudatetaan (*poist.*) *yhden* kuukauden irtisanomisaikaa.

(5 mom. kuten hallituksen esityksessä)

## 31, 32 ja 33 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

## 34 §

Mitä (*poist.*) 26—33 §:ssä on säädetty, sovelletaan vain siihen saakka kunnes asiasta valtion virkaehtosopimuslain nojalla sovitaan.

Mitä (*poist.*) 26—33 §:ssä on säädetty, sovelletaan sopimuspalkkaiseen virkaan nimitettyyn tai otettuun virkamieheen vain siihen saakka kunnes asiasta valtion virkamieslain tai muun lain nojalla asianomaisen viranomaisen ja virkamiehen välillä sovitaan.

## 6 luku

### Valtion virkamieslain soveltaminen muihin kuin valtion palveluksessa oleviin

## 35 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

## 36 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Jos virka, jossa 1 momentissa tarkoitettu viranhaltija on valtion virkamieslain *voimaan tullessa*, lakkaa ennen kuin viisi vuotta on kulunut valtion virkamieslain voimaantulosta, viranhaltijaan ei kuitenkaan sovelleta erorahaa ja toistuvaa korvausta koskevia valtion virkamieslain 12 luvun säännöksiä, vaan häneen sovelletaan edelleen

lakkautuspalkkalakia ja lakia lakkautuspalkan piddättämisestä eräissä tapauksissa.

Edellä 2 momentissa tarkoitettuun viranhaltijaan sovelletaan siinä mainittujen lakkautuspalkkasäädösten *asemesta* valtion virkamieslain 12 luvun säännöksiä, jos hän ennen sitä päivää, josta lukien virka lakkautetaan, kirjallisesti ilmoittaa niin haluavansa. *Tällaista* ilmoitusta ei voi peruuttaa.

Valtion virkamieslain *voimaan tullessa* lakkautuspalkalla olevaan 1 momentissa tarkoitettuun henkilöön sovelletaan sanotun lain voimaantulua edelleen 2 momentissa tarkoitettuja lakkautuspalkkasäädöksiä.

## 7 luku

## Erinäiset säännökset

## 37 §

Mitä (*poist.*) 12 §:ssä on säädetty siinä tarkoitettujen virastojen tai laitosten hallinnosta annetussa asetuksessa tai muutoin erikseen annettujen säännösten soveltamisesta, koskee myös virkamiestä, joka valtion virkamieslain voimaantulon jälkeen on nimitetty, siirretty tai otettu sanotussa momentissa tarkoitettuun virkaan.

## 38 §

Jos lakkautuspalkalla oleva ottaa vastaan päätoimisen muun kuin valtion viran tai toimen, jonka haltijaan 35 §:n mukaan sovelletaan valtion virkamieslakia, tai jos hänet nimitetään sellaiseen virkaan tai toimeen, häneen ei *tuosta ajankohdasta lukien sovelleta* lakkautuspalkkasäädöksiä vaan soveltuvin osin valtion virkamieslakia. Sama koskee lakkautuspalkalla olevaa, joka valtion virkamieslain *voimaan tullessa* on sanotussa muussa kuin valtion virassa tai toimessa.

*Sen estämättä, mitä* 1 momentissa on säädetty, sovelletaan sanotussa momentissa tarkoitettuun virkamieheen kuitenkin edelleen, mitä lakkautuspalkkain 6 §:ssä on säädetty henkilökohtaisesta palkkauksen lisästä tai muutoin viran tai toimen haltijoille kuuluvista oikeuksista.

## 39 §

Tässä laissa tarkoitettuja ylimääräisiä toimia ovat valtion ylimääräisistä toimenhaltijoista ja tilapäisistä toimihenkilöistä annetussa asetuksessa (*poist.*) säädettyssä järjestyksessä perustetut ylimääräiset toimet.

## 40 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta (*poist.*) annetaan asetuksella.

## 41 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan *virkamiehen palkkauksen suorittamiseen soveltaa, mitä 27 §:ssä on säädetty ja muutoinkin* ryhtyä tämän lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

## 4.

## Laki

## valtion eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*kumotaan* 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain (280/66) 9 §:n 1 momentin b kohta, sellaisena kuin se on 10 päivänä joulukuuta 1971 annetussa laissa (851/71), ja

*muutetaan* 8 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 27 päivänä marraskuuta 1981 annetulla lailla (809/81), näin kuuluvaksi:

## 8 §

Eläkeiän saavuttaminen ei kuitenkaan ole edellytyksenä vanhuuseläkkeen saamiseksi, jos sellaisessa upseerin tai toimiupseerin virassa, johon ehdottomana kelpoisuusehtona on upseerin tai toimiupseerin virkatutkinto, palvelevalla virkamiehellä on sotilasarvo ja hänellä on tällaisessa virassa *tai*, rajavartiolaitoksen toimiupseerin viran ollessa kyseessä, *yhteensä* tällaisessa virassa ja rajavartijan ja merivartijan tehtävissä (*poist.*) eläkeikää vähintään 20 vuotta, milloin eroamisikä on enintään 50 vuotta, tai vähintään 25 vuotta, milloin eroamisikä on 50 vuotta korkeampi, ja tästä eläkeajasta vähintään *kuusi* kuukautta välittömästi ennen palveluksen päättymistä, sekä jos edunsaajalla palveluksen päättymistä välittömästi edeltäneiden *viiden* vuoden kuluessa on eläkeikää yhteensä vähintään *kolme* vuotta.

momentin nojalla ajankohdasta, joka on ennen tämän lain voimaantuloa, hänen oikeudestaan eläkkeeseen noudatetaan valtion eläkelain 8 §:n 4 momentin a kohtaa sellaisena kuin se on (*poist.*) tämän lain *voimaan tullessa* voimassa olevassa laissa.

*Jos* sopimuspalkkaisen viran haltijan (*poist.*) kanssa ennen tämän lain voimaantuloa tehdyn sopimuksen mukaan eläkeiän saavuttaminen ei ole edellytyksenä vanhuuseläkkeen saamiseksi, *on tällaisen viran haltijan* oikeudesta eläkkeeseen hänen palveluksensa *siinä* virassa päättyessä (*poist.*) voimassa, mitä sopimuksessa *on määrätty* ja valtion eläkelain 8 §:n 4 momentin b kohdassa, sellaisena kuin *se on tämän lain voimaan tullessa, säädetty*.

Edunsaaja, jolle on myönnetty valtion eläkelain 8 §:n 4 momentin a tai b kohdan *nojalla*, sellaisena kuin ne ovat *tämän lain voimaan tullessa*, vanhuuseläke (*poist.*) tai jonka oikeudesta eläkkeeseen noudatetaan sanottuja lainkohtia, voi luopua oikeudestaan saada edellä tarkoitettu eläke ennen eläkeikää ilmoittamalla luopumisesta kirjallisesti valtiokonttorille. Myönnetty eläke lakkautetaan aikaisintaan ilmoituksen saapumista seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien.

## Voimaantulosäännös

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Jos edunsaaja on vapautettu valtion viran tai pysyvaisen toimen haltijain nimittämiskirjoista sekä heidän oikeudestaan pysyä virassaan tai toimessaan annetun lain (202/26) 2 §:n 1 tai 3

5.

**Laki**

valtiokonttorista annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan valtiokonttorista 13 päivänä tammikuuta 1978 annetun lain (18/78) 1 §:n 1 momentin*  
*8 ja 9 kohta sekä*  
*lisätään 1 §:n 1 momenttiin uusi 10 kohta seuraavasti:*

## 1 §

Valtiokonttorin tehtävänä on:

(10 kohta kuten hallituksen esityksessä)

8) valvoa ja kehittää valtion maksuliikettä ja  
 valtion kirjanpitojärjestelmää; (poist.)

9) hoitaa ja kehittää valtion henkilöstöhallin-  
 non tietojärjestelmiä; sekä

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

6.

**Laki**

puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään puolustusvoimista 31 päivänä toukokuuta 1974 annet-  
 tuun lakiin (402/74) uusi *näin kuuluva 9 a §:*

## 9 a §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

7.

**Laki**

työriitojen sovittelusta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti *muutetaan työriitojen sovittelusta 27 päivänä heinäkuuta 1962*  
*annetun lain (poist.) 2 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 6 päivänä marraskuuta 1970 annetussa*  
*laissa (668/70), näin kuuluvaksi:*

## 2 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

8.

**Laki**

kuluttaja-asiamiehestä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti *muutetaan kuluttaja-asiamiehestä 20 päivänä tammikuuta 1978 annetun lain (40/78) 4 §:n 1 momentti näin kuuluvaksi:*

## 4 §

Kuluttaja-asiamiehen tulee olla oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut ja hyvin perehtynyt kuluttaja-asioihin. Kuluttaja-asiamiehen nimittää tasavallan presidentti valtioneuvoston *esityksestä* virkaa haettavaksi julistamatta.

-----

Voimaantulosäännös  
(Kuten hallituksen esityksessä)

Lisäksi valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

*että eduskunta hyväksyisi seuraavan lakiehdotuksen:*

9.

**Laki**

valtion virkojen täyttämisestä eräissä tapauksissa ja eräiden asetusten toimittamisesta eduskunnalle

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla, *säädetään:*

## 1 §

Valtion palvelussuhteen jatkuvuuden turvaaminen voidaan hallitusmuodon 86 §:ssä säädettyjen perusteiden ja muutoin säädettyjen kelpoisuusvaatimusten ohella ottaa huomioon täytettävissä valtion virkaa, johon nimittää muu viranomainen kuin tasavallan presidentti, valtioneuvosto, korkein oikeus tai korkein hallinto-oikeus.

siihen liittyvän viran perustamisasetuksen antamisesta on viipymättä ilmoitettava eduskunnan puhemiehelle, jonka on saatettava ilmoitus eduskunnan tietoon heti tai, jollei eduskunta ole koolla, välittömästi eduskunnan kokoonnuttua. Asetus on kumottava, jos eduskunta niin päättää.

## 3 §

## 2 §

Viran lakkautamista tarkoittavan asetuksen ja

Tämä laki tulee voimaan *päivänä*  
kuuta 198 .

Samalla valiokunta ehdottaa,

Edelleen valiokunta ehdottaa,

*että ensimmäinen ja yhdeksäs lakiehdotus käsiteltäisiin valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.*

*että lakialotteisiin n:o 20/1985 vp. ja n:o 119/1985 vp. sisältyvät lakiehdotukset hylättäisiin.*

Helsingissä 15 päivänä huhtikuuta 1986

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Säilynoja, jäsenet Dromberg, Ehrnrooth, A-L Jokinen, Lahtinen (osittain), Lindroos, Nousiainen (osittain),

Pietikäinen, Rajamäki, Ratu (osittain), Saari (osittain), Starast, Särkijärvi, Tykkyläinen (osittain) ja Valtonen sekä varajäsenet Paavilainen (osittain) ja Peltari (osittain).

### Vastalause

Virkamieslaki on sinänsä tärkeä ja melko onnistunut laki, joka yhtenäistää ja yksinkertaistaa virkoja koskevaa säännöstöä. Sen kurinpittoa koskevat uudet ratkaisut eivät kuitenkaan ole perusteltuja, vaan nykyinen järjestelmä toimisi edelleen paremmin.

Laissa siirretään kurinpitotoimien käsittely virkamieslautakunnille. Nämä koottaisiin pääosin maallikoista. Eri hallinnonalojen ja virastojen virkamieslautakunnista tulisi varmasti koostumukseltaan ja perehtyneisyydeltään hyvin erilaisia.

Kurinpitomenettelyn kohteeksi joutuvan kanalta on virkamieslautakunnissa siten kaksi puutetta. Ne ovat tosiasiallisesti erityistuomioistui-  
mia, mutta niiden riippumattomuutta ei edes

yritetä taata. Niiden jäseninä olisi myös pääosin henkilöitä, jotka eivät ole suorittaneet oikeustieteen kandidaatin tutkintoa. Virkamieslautakuntien päätösten yhtenäisyys ja siten myös virkamiesten oikeusturva kärsisivät tästä.

Mielestämme on parempi, että kurinpidosta vastaavat normaalin organisaatiosuhteiden mukaiset esimiehet ja viime kädessä elimet, jotka kulloinkin ovat tehneet päätöksen virkamiehen nimittämisestä tehtävänsä.

Ehdotamme,

*että valiokunnan mietintöön sisältyvät lakiehdotukset hyväksyttäisiin muutoin sellaisenaan paitsi, että toinen lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:*

## 2.

### Valtion virkamieslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

#### 1 luku

##### Yleiset säännökset

##### 1—4 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

#### 2 luku

##### Virkojen perustaminen, siirtäminen, lakkauttaminen ja muuttaminen

##### 5—8 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

#### 3 luku

##### Virkojen kelpoisuusvaatimukset, hakumenettely ja virkasuhteen alkaminen

##### 9—16 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

#### 4 luku

##### Viranomaisen yleiset velvollisuudet työnantajana

##### 17—19 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

#### 5 luku

##### Virkamiehen yleiset velvollisuudet

##### 20—28 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

#### 6 luku

##### Palvelussuhteen ehdot

##### 29—32 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

## 7 luku

**Virkamiehen siirtäminen ja uudelleen sijoittaminen**

## 33—35 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

## 8 luku

**Virkamiehen asettaminen valtioneuvoston käytettäväksi**

## 36—38 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

## 9 luku

**Virantoimituksen keskeytyminen**

## 39—45 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

## 10 luku

**Virkamiehen irtisanominen**

## 46—49 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

## 11 luku

**Eroamisikä**

## 50 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

## 12 luku

**Eroraha ja toistuva korvaus**

## 51—56 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

## 13 luku

**Kurinpitomenettely ja vahingonkorvausvastuu**

## 57 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

## 58 §

Kurinpitorangeistuksen määrää *virasto tai tuomioistuin, jonka virkamiehestä on kyse.* (Poist.)  
(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

## 59 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

## 60 §

(Poist.) *Kurinpitomenettely pannaan vireille antamalla vastaajana olevan virkamiehen (vastaajan) tiedoksi kurinpitorangeistusta koskeva vaatimus ja se asiassa kertynyt aineisto, jonka perusteella vastaajalle vaaditaan kurinpitorangeistusta. Vastaajalle on varattava tilaisuus selityksen antamiseen asiassa.*

(2 ja 3 mom. poist.)

## 61—64 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

## 14 luku

**Virantoimituksesta pidättäminen**

## 65 ja 66 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

## 15 luku

**Tuomarit**

## 67—72 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

## 16 luku

(Poist.)

## 16 luku (17 luku)

**Muutoksenhaku**

## 73 ja 74 §

(Kuten 84 ja 85 § valiokunnan mietinnössä)

## 75 (86) §

(1 mom. kuten 86 §:n 1 mom. valiokunnan mietinnössä)

Virkamies, joka on tyytymätön muun viranomaisen kuin valtioneuvoston päätökseen, jolla viranomainen on irtisanonut virkamiehen, saa kirjallisesti vaatia päätökseen oikaisua *asianomaiselta viranomaiselta*. Oikaisuvaatimus on annettava asianomaiselle *viranomaiselle* 14 päivän kuluessa tiedoksisaannista. Päätökseen, johon saadaan hakea oikaisua, on viranomaisen liitettävä oikaisuvaatimusosoitus.

(3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

## 76 (87) §

*Oikaisua koskevaan* päätökseen kurinpitoa ja irtisanomista koskevassa asiassa saadaan hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa on säädetty. Valitusoikeus on kurinpitoasioissa vastaajalla ja irtisanomista koskevassa asiassa oikaisuvaatimuksen tehneellä virkamiehellä. (*Poist.*)

## 77 (88) §

Jos 33 §:n 1 momentin 2—4 kohdan nojalla saman viraston toiseen virkaan siirretty virkamies katsoo siirtämissä päätöksen loukkaavan oikeuttansa, saa hän kirjallisesti vaatia päätökseen oikaisua *valtiokonttorilta*. Oikaisuvaatimus on annettava *valtiokonttorille* 14 päivän kuluessa tiedoksisaannista. Päätökseen, johon saadaan hakea oikaisua, on viranomaisen liitettävä oikaisuvaatimusosoit. (*Poist.*)

(2 ja 3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

## 78 ja 79 §

(Kuten 89 ja 90 § valiokunnan mietinnössä)

## 80 ja 81 §

(Kuten 91 ja 92 § valiokunnan mietinnössä)

## 82 (93) §

Edellä 74—76 §:ssä tarkoitettu asia on käsiteltävä (*poist.*) kiireellisenä.

## 17 luku (18 luku)

## Erinäiset säännökset

## 83—93 §

(Kuten 94—104 § valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 15 päivänä huhtikuuta 1986

Jouni J. Särkijärvi  
Sirpa Pietikäinen

Matti Lahtinen  
Kaarina Dromberg

EDUSKUNNAN  
PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

Liite 1

Helsingissä,  
17 päivänä lokakuuta 1985  
Lausunto n:o 13

## Toiselle lakivaliokunnalle

Toinen lakivaliokunta on kirjeellään 14 päivältä helmikuuta 1985 pyytänyt perustuslakivaliokunnalta lausuntoa hallituksen esityksestä n:o 238/1984 vp. valtion virkamieslainsäädännön uudistamisesta ja edustaja Männistön ym. lakialoitteesta n:o 20 valtion virkamieslainsäädännön uudistamista tarkoittaviksi laeiksi. Asian johdosta ovat olleet kuultavina ministeri Pekka Vennamo, hallitussihteeri Teuvo Metsäpelto ja hallitusneuvos Heikki Aaltonen valtiovarainministeriöstä, vs. lainsäädäntöjohtaja Pekka Nurmi ja lainsäädäntöneuvos Markku Tyynilä oikeusministeriöstä, kansliapäällikkö Aimo Pajunen puolustusministeriöstä, osastopäällikkö Juha Peltola sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöstä, hovioikeuden presidentti Heikki Mälkki Helsingin hovioikeudesta, oikeustieteen tohtori (h.c.) Risto Leskinen, oikeustieteen tohtori Kauko Sipponen, professori Mikael Hidén, tutkijaprofessori Antero Jyränki, professori Ilkka Saraviita, professori Jaakko Uotila, hallintoneuvos Martti Mäenpää Suomen Suur-Loosi ry:stä, pääsihteeri Leila Räsänen tasa-arvoasiain neuvottelukunnasta, toimistopäällikkö Esko Koivusalo Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksesta, pääsihteeri Outi Kuosa Naisjärjestöjen Keskusliitto ry:stä, osastopäällikkö Jukka Wuolijoki valtiokonttorista, lakimies Antti Tuomi Akava ry:stä, neuvottelupäällikkö Harry Wetterstrand TVK-V ry:stä ja lakimies Heikki Sipiläinen VTY ry:stä. Käsiteltävään asian lähinnä valtiosääntöoikeudelliselta kannalta perustuslakivaliokunta esittää kunnioittaen seuraavaa.

## Lakiehdotukset

Hallituksen esitys sisältää ehdotukset laiksi Suomen Hallitusmuodon muuttamisesta, valtion virkamieslaiksi ja valtion virkamieslain voimaansaattamiseksi samoin kuin ehdotukset laiksi valtion

eläkelain muuttamisesta, laiksi valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta, laiksi puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta, laiksi työriitojen sovittelusta annetun lain muuttamisesta ja laiksi kuluttaja-asiamiehestä annetun lain muuttamisesta.

Uudistuksen tavoitteena on lisätä valtionhallinnon tehokkuutta ja suorituskykyä. Uudella lainsäädännöllä yhtenäistetään ja kootaan valtion virkamieslainsäädäntö sekä yhdenmukaistetaan eri virkamiesryhmien oikeudellista asemaa.

Nykyiset virkasuhdelajit, joita on noin kymmenen, ehdotetaan supistettavaksi kahteen, vakinaiseen ja tilapäiseen virkasuhteeseen. Lisäksi poistettaisiin nykyiset erilaiset nimittämiskirjat, joiden mukaan virkamiesten oikeudellinen asema nykyisin keskeisesti määräytyy.

Uudistuksen mukaan virkasuhde olisi irtisanottavissa sekä viranomaisen että virkamiehen puolelta. Virkamies voisi tehdä irtisanomisesta oikaisuvaatimuksen virkamieslautakuntaan, joka olisi uusi virastoihin perustettava, sekä viranomaisen että virkamiesjärjestöjen ehdotuksesta määräytyistä jäsenistä koostuva toimielin. Irtisanomissäännökset eivät koskisi tuomareita.

Esityksessä ehdotetaan myös virkojen perustamismenettelyn olennaista yksinkertaistamista ja nopeuttamista. Pääasiallinen uudistus olisi se, että eduskunta eräitä tärkeimpiä virkoja lukuun ottamatta osoittaisi perustettavia virkoja varten virastoittain määrärahan eikä määrärahan myöntäessään päättäisi sitovasti yksittäisistä viroista.

Uudistuksen muita keskeisiä kohtia ovat virkanimityksiin liittyvän ehdollepanomenettelyn poistaminen useimpien virkojen osalta, virkavollisuuksia ja virkavastuuta koskevien säännösten kokoaminen sekä mahdollisuus asettaa virkamies määrätyin edellytyksin valtioneuvoston käyettäväksi.

Hallituksen esitys liittyy samanaikaisesti eduskunnalle annettuun hallituksen esitykseen n:o 239/1984 vp. valtion ja kunnallisen virkaehtosopimusjärjestelmän muuttamisen edellyttämistä lainsäädännön muutoksista.

Edellä mainittu lakialoite sisältää ehdotukset laiksi Suomen Hallitusmuodon muuttamisesta ja valtion virkamieslaiksi. Lakialoitteessa ehdotetaan hallituksen esityksestä poiketen muun muassa eduskunnan aseman nykyisellään säilyttävää virkojen perustamismenettelyä, virkamiesten oikeuksien turvaamista eri säännösin, siirtämisperusteiden ja irtisanomisperusteiden tiukentamista, koeaikamenettelyn poistamista kokonaan ja virkamiesten valitusoikeuden turvaamista.

### Valtiosääntöoikeudellinen arviointi

Hallitus ehdottaa kolmen ensimmäisen esitykseensä sisältyvän lakiehdotuksen käsittelemistä perustuslainsäätämisyjärjestyksessä. Lakiehdotuksista ensimmäinen, ehdotus laiksi Suomen Hallitusmuodon muuttamisesta on käsiteltävä perustuslainsäätämisyjärjestyksessä, koska kysymyksessä on hallitusmuodon 95 §:ssä tarkoitettu perustuslain muuttamista ja kumoamista merkitsevä lainsäädäntötoimi.

Hallitus ehdottaa myös valtion virkamieslain ja sen voimaannpanolain säätämistä perustuslainsäätämisyjärjestyksessä. Perustuslakivaliokunta tarkastelee valtion virkamieslain voimaannpanolain säätämisyjärjestystä kokonaisuudessaan erikseen jäljempänä.

Valtion virkamieslakiehdotuksen käsittelemistä perustuslainsäätämisyjärjestyksessä perustellaan hallituksen esityksessä sillä seikalla, että lakiehdotuksen 35 §:n 5 momentin mukaan palvelusuhteen jatkuvuuden turvaaminen voidaan ottaa huomioon hallitusmuodon 86 §:ssä säädettyjen virkaylennysperusteiden ohella virkamiehiä uudelleen sijoitettaessa.

Ehdotettu menettelytapa merkitsisi sitä, että yhden ainoan lainkohdan takia koko valtion virkamieslaki on säädettävä perustuslainsäätämisyjärjestyksessä. Näin meneteltäessä valtion virkamieslakiehdotuksen jotkut muutkin kohdat kuin mainittu 35 §:n 5 momentti saatetaan ymmärtää luonteeltaan valtuuttaviksi. Tällaisen epäselvyyden välttämiseksi perustuslakivaliokunta katsoo, että valtion virkamieslaki tulee säätää tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä. Tämän vuoksi lakiehdotuksesta on joko poistettava sellaiset kohdat, joiden takia lakiehdotus olisi käsiteltävä perustus-

lainsäätämisyjärjestyksessä, taikka muutettava tuollaiset kohdat niin, että ne eivät estä käyttämästä tavallista lainsäädäntöjärjestystä. Perustuslainsäätämisyjärjestystä vaativat lakiehdotuksen kohdat tulee tarvittaessa sijoittaa erilliseen perustuslainsäätämisyjärjestyksessä annettavaan lakiin tai, jos se käy sopivasti päinsä, asianomaiseen perustuslakiin.

Koska valtion virkamieslakiehdotus käsitellään tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä, on perustuslakivaliokunta arvioiessaan lakiehdotusta valtiosääntöoikeudellisesti kiinnittänyt huomiota ehdotuksen sellaisiin kohtiin, jotka liittyvät välittömästi johonkin perustuslain säännökseen ja joiden suhde perustuslakiin on avoin. Valiokunnan mielestä lakiehdotuksen tällaisia kohtia on aiheellista selvittää, vaikka joissakin tapauksissa tulkinnan perusteella voitaisiinkin pitää kiistattona, että asianomainen perustuslain säännös ylemmänasteisena normina menee valtion virkamieslain kyseisen säännöksen edelle. Huomioon otettavia perustuslain säännöksiä ovat esimerkiksi hallitusmuodon 2 luvun sekä 70 ja 89 §:n säännökset.

Edellä selostetut valiokunnan omaksumat peruskäsitykset soveltuvat myös aiemmin mainittuun lakialoitteeseen sisältyviin lakiehdotuksiin, jotka kumpikin on aloitteen mukaan käsiteltävä perustuslainsäätämisyjärjestyksessä.

### Ehdotus laiksi Suomen Hallitusmuodon muuttamisesta

#### Johtolause

Lakiehdotuksen johtolause on teknisesti korjattava seuraavasti:

”Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla,

*kumotaan Suomen Hallitusmuodon 91 §:n 4 momentti ja*

*muutetaan 65 §:n 1 momentti, 89 §, 90 §:n 1 momentti sekä 91 §:n 2 ja 3 momentti,*

*näistä 90 §:n 1 momentti sellaisena kuin se on 30 päivänä kesäkuuta 1947 annetussa laissa (539/47), näin kuuluviksi:”*

#### 65 §

Lakiehdotuksen 65 §:n 1 momentin ensimmäinen virke säilyttää uusien virastojen ja laitosten

tehtävistä säätämisen nykykäytännön mukaisena. Momentin toisen virkkeen mukaan virkoja voidaan perustaa tulo- ja menoarvion rajoissa niin kuin siitä lailla säädetään. Lakiehdotus merkitsee sitä, ettei virkatyyppiä enää tarvitse vahvistaa lailla virastoittain tai laitoksittain. Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan tällainen muutos on kannatettava virkojen perustamisen järjeistämiseksi. Lakiehdotus merkitsee myös sitä, että hallitusmuodosta ei enää ole johdettavissa sääntöä, jonka mukaan perustettavat virat on eriteltävä tulo- ja menoarviossa viran nimen ja palkkausluokan osalta. Tältä osin muutos vaikuttaa eduskunnan asemaan virkojen laatua ja määrää sekä palkkausoloja koskevassa päätöksenteossa.

Eduskunnan muodollisen aseman kannalta voidaan vaikuttamismahdollisuuksien vähenemisenä pitää sitä, että perustuslain tasolla luovutaan perustettavien virkojen tarkasta erittelyvaatimuksesta tulo- ja menoarviossa. Valtion virkamieslain 5 §:ssä ehdotetaan kuitenkin säädettäväksi, että eräitä ylempiä virkoja perustettaessa virka on eriteltävä tulo- ja menoarviossa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarkoituksena on lisäksi, että muidenkin virkojen osalta tulo- ja menoarvioesityksen perusteluissa selostetaan määrärahojen lisäysehdotuksen perusteluna uusien virkojen tarve asiakohtaisesti eriteltynä ja uusien virkojen tehtäväalue pääpiirteittäin.

Tähän nähden perustuslakivaliokunta katsoo, ettei muutos tosiasiallisesti merkitsevällä tavalla heikennä eduskunnan asemaa uusia virkoja ja palkkausoloja koskevassa päätöksenteossa, vaan saattaa päinvastoin antaa mahdollisuuksia näiden asioiden eduskuntakäsittelyssä tähänastista tehokkaammin puuttua olennaisiin seikkoihin. Valiokunta kuitenkin toteaa, että edellä tarkoitettua tulo- ja menoarvioesityksen perusteluihin otettavaa selostusta ei ole eduskunnan ja hallituksen keskinäisten suhteiden järjestämisen kannalta saatettu asianmukaiseen kuntoon, ellei asiasta säädetä lailla. Yhtenä mahdollisuutena on säätää valtion virkamieslain 5 §:n 1 momentissa, että tulo- ja menoarvioesityksen perusteluissa on ilmoitettava sellaisten perustettavien päätoimisten virkojen lukumäärä ja pääasiallinen tehtäväalue, joita ei ole 2 momentin nojalla eriteltävä tulo- ja menoarviossa.

Valiokunnan käsityksen mukaan momentti olisi sanonnallisesti muutettava näin kuuluvaksi:

”Uusia virastoja ja laitoksia voidaan perustaa tulo- ja menoarvion rajoissa *sen jälkeen*, kun niiden yleisistä perusteista on säädetty lailla. Virkoja voidaan perus-

taa tulo- ja menoarvion rajoissa, niin kuin siitä lailla säädetään. *Myös* eläkeoikeudesta säädetään lailla.”

Tähän hallitusmuodon 65 §:n muutosehdotukseen liittyy kiinteästi se, että niin sanotun järjestelyvaltuuslain kumoaminen merkitsee eduskunnan jälkivalvonnan poistamista eräältä periaatteesta tärkeältä osalta, koska mainittuun lakiin nykyisin perustuvat asetukset ja valtioneuvoston päätökset jäävät toimittamatta eduskunnan tarkastettaviksi. Perustuslakivaliokunta pitää eduskunnan suorittamaa virkajärjestelyasetusten jälkitarkastusta tärkeänä ennen kaikkea sen vuoksi, että mainitulla menettelytavalla on epätarkoituksenmukaisia virkajärjestelyjä ennalta ehkäisevä vaikutus. Siksi on aiheellista säätää, että viran lakkauttamista tarkoittavat ja lakkauttamiseen liittyvät viran perustamista merkitsevät asetukset on toimitettava eduskunnan tarkastettavaksi ja että asetukset on kumottava, jos eduskunta niin päättää. Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan asetukset olisi eduskunnassa tarkoituksenmukaista käsitellä valmistelevasti asianomaisessa erikoisvaliokunnassa. Mainittu sääntely ei kuitenkaan ole toteutettavissa valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä, minkä vuoksi tarvittavat säännökset jälkitarkastuksesta on sijoitettava joko hallitusmuodon 65 §:n 1 momenttiin tai jäljempänä ehdotettavaan, valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä määrättyllä tavalla säädettävään erillislakiin.

## 89 §

Lakiehdotuksen 89 §:n 1 momentissa säädetään sellaisista viroista, jotka täytetään hakumennettelyn jälkeen virkaehdotuksesta. Tällaisia virkoja ovat lakiehdotuksen mukaan muun muassa hallitusmuodon 88 §:n 2 momentin 1 kohdassa mainitut virat eli oikeuslaitosten virat ja korkeimman hallinto-oikeuden virat.

Oikeuslaitosten viroilla voidaan ymmärtää tarkoitettavan tuomioistuinten muita kuin tuomarin virkoja, esimerkiksi alempia hallinnollisia virkoja. Valiokunnan käsityksen mukaan ei ole tarkoituksenmukaista säätää perustuslaissa pääsäännöksi, että kaikki tällaiset virat täytetään virkaehdotuksesta. Lisäksi ehdollepanomenettely on epämielekäs korkeimman hallinto-oikeuden täyttäessä omia virkojaan.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ehdollepanomenettelystä täytettäviä oikeuslaitosten virkoja ovat voimassa olevien säännösten nojalla vesioikeuden sihteerin, hovioikeuden sihteerin ja

kanneviskaalin sekä vakuutus oikeuden sihteerin virat. Näiden virkojen ehdollepanomenettelyä koskevat erityissäännökset jäävät esityksen mukaan voimaan. Näin ollen hallitusmuotoon ei ole nykyisen tilanteen säilyttämiseksi tarpeen ottaa säännöstä oikeuslaitosten virkoja täytettäessä noudatettavasta ehdollepanomenettelystä. Siksi hallitusmuodon 89 §:n 1 momentin ei tulisi koskea oikeuslaitosten virkoja eikä korkeimman hallinto-oikeuden virkoja. Tämä ei estäisi säättämistä joitakin oikeuslaitosten virkoja täytettäväksi virkaehdotuksesta, koska esityksessä ehdotetun muutoksen myötä nämä virat tulisivat pykälän 2 momentissa tarkoitetuiksi viroiksi, joiden täyttämistä lakiehdotuksen mukaan säädetään erikseen.

Lakiehdotuksen 89 §:n 2 momentin perusteissa puhutaan säättämisestä lailla, vaikka virkamieslakiehdotuksen 10 §:stä ilmenee myös asetuksella voitavan säätää, ettei jotakin virkaa täytetä hakemuksen perusteella. Lisäksi virkamieslakiehdotuksen 12 §:stä selviää, että asetuksella säädettäisiin lausuntomenettelyn käytöstä esityksen tekemisen asemesta ja että joukko virkoja jäisi pykälässä säädettävän täyttömenettelyn ulkopuolelle voimassa olevien, asetuksentasaistenkin erityissäännösten varaan. Näistä syistä hallitusmuodon 89 §:n 2 momentissa olisi nimenomaisesti säädettävä, että muiden kuin 1 momentissa tarkoitettujen virkojen täyttämistä säädetään erikseen lailla tai asetuksella.

Edellä esitetyistä syistä ja eräät sanonnalliset seikat huomioon ottaen lakiehdotuksen 89 § on valiokunnan käsityksen mukaan muutettava näin kuuluvaksi:

”Hovioikeuksien jäsenten (*poist.*) ja korkeakoulujen professorien virat sekä 88 §:n 1 momentissa (*poist.*) mainitut virat on, jollei 90 §:ssä toisin säädetä, *viran oltua* haettavaksi julistettuna täytettävä virkaehdotuksen nojalla, johon se viranomaisen, *jolta* virkaa on haettu, panee hakijoista kolme vahvistettujen perusteiden mukaan ansiokkainta. Hovioikeuksien jäseniä koskevasta virkaehdotuksesta on korkeimman oikeuden annettava lausuntonsa.

Muiden kuin 1 momentissa tarkoitettujen virkojen täyttämistä säädetään erikseen *lailla tai asetuksella.*”

## 90 §

Myös lakiehdotuksen 90 §:n 1 momentissa on otettava huomioon eräitä sanonnallisia seikkoja, ja momentti on muutettava näin kuuluvaksi:

”Siitä, missä järjestyksessä (*poist.*) korkeakoulujen, evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan virat, raastuvanoikeuden ja maistraatin pormestarin ja neuvosmiehen virat sekä Suomen Pankin virat *on täytettävä*, on voimassa erityisiä säännöksiä.”

## 91 §

Lakiehdotuksen 91 §:n 3 momentissa on syytä täsmentää, että siinä mainituista seikoista säädetään erikseen lailla.

Perustuslakivaliokunta kiinnittää tässä yhteydessä huomiota sukupuolten erottelua merkitseviin nimikkeisiin, koska juuri hallitusmuodon muutosehdotuksen 91 §:n 3 momentissa käytetään käsitettä ”virkamies”. Tätä ja muita vastavia ilmaisuja esityksessä ei ilmeisesti ole lainkaan pyritty välttämään. Koska perustuslakivaliokunnan ei kuitenkaan ole ollut mahdollista tarkastaa esitystä yksityiskohtaisesti tästä näkökulmasta käsin, valiokunta tyytyy vuonna 1976 uuden kunnallislain säätämisen yhteydessä toteutettuun käsiteuudistukseen ja eduskunnan työjärjestyksen muutettaessa antamaansa mietintöön n:o 53/1982 vp. viitaten huomauttamaan toiselle lakivaliokunnalle, olisiko lainsäädäntöuudistuksessa tarpeellista ja mahdollista ottaa tämä seikka huomioon.

## Valtion virkamieslakiehdotus

### *Hallitusmuodon 2 luvun perusoikeussäännöksiin liittyvät säännösehdotukset*

Lakiehdotuksen 17 §:n sisältämä virkamiesten tasapuolista kohtelua koskeva velvoite liittyy hallitusmuodon 5 §:n ilmaisemaan kansalaisten yhdenvertaisuuden periaatteeseen. Perustuslakivaliokunta toteaa olevan varsin tähdellistä, että myöskään viranhakijoita ei saa asettaa keskenään eri asemaan lakiehdotuksen 17 §:ssä mainituista syistä. Perustuslakivaliokunta esittääkin toisen lakivaliokunnan harkittavaksi, olisiko lakiehdotuksen tarkoittama syrjintäkielto mahdollista laajentaa viranhakutilanteisiin joko ehdotuksen kyseisessä kohdassa tai lakiehdotuksen 13 §:n 3 momenttiin kytkeytyen esimerkiksi siihen tapaan

muotoiltuna, että viranomainen ei saa perusteetomasti asettaa viranhakijaa eriarvoiseen asemaan toisiin hakijoihin nähden lakiehdotuksen 17 §:ssä mainittujen syiden perusteella. Tämän tapaiseen samoin kuin lakiehdotuksen 17 §:ssä ehdotettuun sääntelyyn liittyy olennaisesti kysymys siitä, millaiset oikeusturvakeinot viranhakijalla ja virkamiehellä on viranomaisen mahdollisen syrjivän teon varalta.

Lakiehdotuksen 18 § liittyy hallitusmuodon 10 §:ssä turvattuun yhdistymisvapauteen. Sen vuoksi perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota ehdotuksen mainintaan, jonka mukaan mahdollisuudesta kieltää virkamiestä liittymästä tai kuulumasta yhdistykseen on erikseen lailla säädetty. Tällainen maininta ei ole asianmukainen eikä lainkaan välttämätön lakiehdotuksessa, koska kyseistä kieltoa tarkoittavan mahdollisen erillislain säätämisen yhteydessä on erikseen selvitettävä kiellon sallittavuus hallitusmuodon 10 §:n kanalta. Selostettu maininta on syytä poistaa lakiehdotuksesta.

Myös lakiehdotuksen 22 § koskee yhdistymisvapautta merkitessään tämän perusoikeuden käytön rajoittamista. Säännöksen alkuosassa oleva kieltä on syytä poistaa edellä esitetyin perustein. Pykälän loppuosa taas on sisällöltään tarpeettoman yleisluonteinen, koska esityksen perusteluista ilmenevänä ainoana tarkoituksena on rajoittaa valtiota työnantajana edustavien virkamiesten toimimista virkamiesyhdistyksissä.

Perustuslakivaliokunta on aikaisemmassa käytännössään eri yhteyksissä katsonut, ettei perusoikeutta pidä sanonnallisestikaan rajoittaa aiheettoman laajasti. Tästä syystä pykälää olisikin tarkennettava yhdistymisvapausrajoituksen osalta.

Toisaalta perustuslakivaliokunta toteaa lakiehdotuksessa jätetyn vaille riittävää huomiota, että virkamiehellä voi olla muunkinlaisia sidonnaisuuksia kuin virkamiesyhdistyksessä toimiminen. Nämä sidonnaisuudet saattavat joutua ristiriitaan asianomaisen virkatehtävien kanssa esimerkiksi siten, että luottamus vaarantuu virkamiehen kykyyn ja haluun hoitaa virkaansa puolueettomasti suhteessa näihin sidonnaisuuksiin. Tällaisia tilanteita voi aiheutua muun muassa silloin, kun virkamies toimii jonkin yrityksen hallinnossa tai on jäsen niin sanotussa vapaamuurarijärjestössä.

Tältä osin perustuslakivaliokunta esittää toisen lakivaliokunnan harkittavaksi, voidaanko lainsäädäntötoimin ehkäistä tällaisia sidonnaisuuksia ja tulisiko hallituksen selvittää erikseen tätä asiaa.

Edellä käsitellyn yhdistymisvapauden rajoittamisen tarkkarajaisuusvaatimuksen huomioon ot-

tamiseksi on pykälä täsmennettävä näin kuuluvaksi:

*”Virkamies, jonka tehtäviin kuuluu edustaa valtiota työnantajana, ei saa toimia valtioon palvelussuhteessa olevia edustavassa yhdistyksessä sellaisessa asemassa, että yhdistyksessä toimiminen on ristiriidassa sanotun virkatehtävän kanssa.”*

Hallitusmuodon 6 §:ssä turvattuun henkilökohtaiseen vapauteen kytkeytyy läheisesti ruumiillisen koskemattomuuden suoja, jota koskettaa lakiehdotuksen 25 §. Valiokunnan käsityksen mukaan pykälän 1 momentin jälkimmäisen virkkeen mukainen velvollisuus on ilmaistu kovin väljästi. Virke voidaan kuitenkin täsmentää näin kuuluvaksi, ilman että säännöksen tarkoitus saadun selvityksen mukaan muuttuisi:

*”(Poist.) Virkamies on pyynnöstä velvollinen antamaan asianomaiselle viranomaiselle viran hoitamisen terveydellisiä edellytyksiä koskevia tietoja.”*

Terveydentilaa koskevien tietojen antamisvelvollisuuteen liittyy se, ettei tällaisia tietoja ole lainsäädännössämme säädetty yleisesti salassa pidettäväksi. Tämän vuoksi valiokunnan mielestä on oikeusturvasyistä asianmukaista täydentää lakiehdotuksen 23 §:ää niin, että virkamiehen vaitiolovelvollisuus käsittää myös terveydentilaa koskevat tiedot. Perustuslakivaliokunta on lisäksi kiinnittänyt huomiota yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain (83/51) 9 §:n 1 momenttiin. Sen mukaan salassa on pidettävä sellainen asia, josta on lailla niin säädetty. Tämän vuoksi ei ole aivan asianmukaista säätää asiaa laatunsa vuoksi salaiseksi. Vaitiolovelvollisuus voidaan tältä osin määritellä puhumalla seikasta, jota asian laadun vuoksi ei ilmeisesti saa ilmaista. Selostetulla tavalla täsmennettynä lakiehdotuksen 23 § kuuluu seuraavasti:

*”Virkamies ei saa käyttää hyödykseen eikä luvatta muille ilmaista virkamiesasemassaan tietoon saamaansa seikkaa, joka erikseen on säädetty tai määrätty salassa pidettäväksi tai joka koskee toisen terveydentilaa taikka jota asian laadun vuoksi ei muutoin ilmeisesti saa ilmaista.”*

Lakiehdotuksen 26 §:n säännökset koskevat hallitusmuodon 7 §:ssä turvattua asuinpaikan valitsemisen vapautta. Valtiosäännössämme on pidetty kiellettyinä lainsäädäntövallan siirtämistä tarkoittavaa lakia, joka antaa valtuuden puuttua perustuslailla turvattuihin kansalaisten yleisiin oikeuksiin. Koska ehdotuksen mukaan asetuksel-

la säädetään virkamiehen velvollisuudesta asua määrättyllä paikkakunnalla, on kysymys perustuslainvastaisesta lainsäädäntövallan delegoinnista. Ristiriita perustuslain kanssa voidaan poistaa muuttamalla pykälän 1 momentti seuraavasti:

*"Virkamies on velvollinen asumaan hänelle varatussa virka-asunnossa tai määrättyllä paikkakunnalla, jos viran asianmukainen hoitaminen sitä vaatii. Tarkemmat säännökset tämän velvollisuuden sisällöstä annetaan asetuksella."*

Lakiehdotuksen 28 § liittyy hallitusmuodon 8 ja 9 §:ään, jotka koskevat uskonnonvapautta. Siihen on katsottu kuuluvan muun muassa oikeus harjoittaa uskontoa ja olla sitä harjoittamatta. Voimassa olevan uskonnonvapauslain (267/22) 9 §:n mukaan valan asemesta antaa vakuutuksen se, joka ei kuulu mihinkään uskontokuntaan tai jota uskontokuntansa oppi estää tekemästä valaa. Valiokunnan mielestä lakiehdotuksessa on virkavalan ohella otettava asianmukaisesti huomioon mahdollisuus antaa vakuutus valan asemesta, jotta lain ei ymmärrettäisi perustuslainvoimaisesti turvatus uskonnonvapauden vastaisesti antavan valtuutta velvoittaa jotkut virkamiehet asetuksella yksinomaan valan tekemiseen. Tämä huomioon ottaen pykälän 1 momentti voidaan tämentää seuraavasti:

*"Virkamieheltä vaadittavasta virkavalasta tai vakuutuksesta on voimassa, mitä siitä erikseen asetuksella säädetään."*

#### *Hallitusmuodon 70 ja 89 §:ään liittyvät säännösehdotukset*

Lakiehdotuksen 8 §:n 1 momentissa on asianmukaisesti otettu huomioon hallitusmuodon 70 §, jonka mukaan tulo- ja menoarvioon otettua määrärahaa ei saa siirtää eduskunnan erikseen hyväksymästä menoarvion osasta toiseen. Tämän niin sanotun virement-kiellon tulee valiokunnan käsityksen mukaan olla voimassa myös lakiehdotuksen 6 §:n 4 momentissa tarkoitettussa tilanteessa, jolloin virkojen lakkauttamisen johdosta vapautuvia määrärahoja käytetään virkojen perustamiseen. Momentin loppuun on selvyden vuoksi lisättävä sivulause "jollei hallitusmuodon 70 §:stä muuta johdu".

Lakiehdotuksen 10 §:n 1 momentin mukaan pääsääntönä olevasta viran haettavaksi julistamisesta voidaan luopua lailla tai asetuksella. Hallitusmuodon 89 §:n muutosehdotuksen 1 momentin mukaan erät virat on kuitenkin täytettävä

virkaehdotuksesta sen jälkeen, kun virka on ollut haettavaksi julistettuna. Tämän vuoksi lakiehdotuksen 10 §:n 1 momentissa on nimenomaisesti mainittava, ettei viran haettavaksi julistamisen vaatimuksesta voida säätää poikkeuksia hallitusmuodon 89 §:n 1 momentin vastaisesti.

#### *Virkamiehen siirtäminen ja uudelleen sijoittaminen*

Hallituksen esityksen mukaan lakiehdotus on 35 §:n 5 momentin takia käsiteltävä perustuslainsäätämisjärjestyksessä. Kyseisen säännösehdotuksen mukaan voidaan täytettäessä virkaa 33—35 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa hallitusmuodon 86 §:ssä säädettyjen virkaylennysperusteiden ohella ottaa huomioon 35 §:n 1 momentissa tarkoitettun henkilön palvelussuhteen jatkuvuuden turvaamiseen liittyvät syyt.

Perustuslakivaliokunta katsoo lakiehdotuksen selostetun kohdan merkitsevän hallitusmuodon 86 §:n sellaista täydentämistä, joka on toteutettavissa vain perustuslainsäätämisjärjestyksessä. Lisäksi perustuslakivaliokunta katsoo aiheelliseksi tämentää kyseistä säännöstä sisällöllisesti siten, että palvelussuhteen jatkuvuuden turvaaminen voidaan tarkoitetuissa tapauksissa ottaa huomioon pelkästään virkaylennysperusteiden ja muutoin säädettyjen kelpoisuusvaatimusten ohella. Näin käy kiistattomaksi, ettei tällöinkään saada luopua täytettävää virkaa varten erikseen säädetyistä kelpoisuusehdoista.

Valiokunta on edelleen kiinnittänyt huomiota lakiehdotuksen 34 §:n 1 momentin säännökseen, jonka mukaan virka saadaan täyttää julistamatta virkaa haettavaksi. Tätä säännöstä noudatettaisiin yleisesti virkamiehen siirtotilanteissa. Se koskisi periaatteessa myös siirtämistä professorin virkaan ja valiokunnan saaman selvityksen mukaan hallitusmuodon 91 §:n 1 momentissa säädetyillä edellytyksillä tuomarinkin virkaan. Professorin ja eräitä tuomarin virkoja koskee hallitusmuodon 89 §:n 1 momentin muutosehdotuksen perusteella vaatimus viran julistamisesta haettavaksi ja viran täyttämisestä virkaehdotuksesta. Tältä osin lakiehdotuksen 34 §:n 1 momentin ensimmäinen virke on ristiriidassa hallitusmuodon 89 §:n 1 momentin kanssa, koska lakiehdotus merkitsee luopumista viran hakumenettelystä ja valiokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotuksen tarkoituksena on poiketa myös ehdollepanomenettelystä.

Valiokunnan käsityksen mukaan ei ole perusteltua aihetta säätää yleisesti mahdollisuudesta siirtää virkamies professorin virkaan julistamatta kyseistä virkaa haettavaksi ja tekemättä viran täyttämistä virkaehdotusta. Käsitys perustuu ensi sijassa professorin viran täyttöön keskeisesti kuuluvan tieteellisen pätevyyden arvioimisen tärkeyteen ja siihen, että ehdollepanomenettely antaa sopivan mahdollisuuden tuohon arviointiin. Samanlainen arvio on esitettävissä niistä edellytyksiltään rajoitetummista tapauksista, joissa virkamies voitaisiin siirtää tuomarin virkaan. Näistä syistä on perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan ehdotuksen 34 §:n 1 momentin soveltamisen ulkopuolelle jätettävä hallitusmuodon 89 §:n 1 momentissa tarkoitetut virat, jotta lakiehdotus tältä osin voidaan käsitellä tavallista lainsäädäntöjärjestystä käyttäen.

Lakiehdotuksen 34 §:n 1 momentin jälkimmäisen virkkeen mukaan siirtämisestä päättää nimittävä viranomainen, jollei laissa tai asetuksessa toisin säädetä. Esityksessä ei mainita syitä, joiden tähden siirtotapauksissa toimivalta olisi oltava mahdollista siirtää asetuksellakin nimittävältä viranomaiselta muulle viranomaiselle. Tästä syystä ja ottaen erityisesti huomioon sen, että nimittävältä viranomaisesta on säännöksiä hallitusmuodossa, sivulause on perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan poistettava momentista, jotta lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä.

Lakiehdotuksen 35 §:n mukaan asianomainen viranomainen voi pykälän 1 momentissa säädetävillä edellytyksillä kieltää avoinna olevan tai avoimeksi tulevan viran täyttämisen. Pykälän 4 momentin perusteella viran täyttämättä jättämisestä päättää, jos siihen on nimittävänä viranomaisena tasavallan presidentti, valtioneuvosto, korkein oikeus tai korkein hallinto-oikeus, tämä viranomainen. Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan ei ole asianmukaista, että mainitut ylimpiin valtioelimiin luettavat viranomaiset muodollisesti tekisivät päätöksen jonkin nimittämismaltaansa kuuluvan viran täyttämättä jättämisestä sijoittaakseen siihen virkamiehen, joka 35 §:n 1 momentin mukaisesti olisi sijoitettava uudelleen. Valiokunnan mielestä kyseisen menettelyn ei pitäisi lainkaan koskea mainittujen ylimpien viranomaisten täytettäviä virkoja. Muutettaessa ehdotusta tähän tapaan poistuu se pykälän 2 momentista muutoin aiheutuva ristiriita perustuslain kanssa, että myös jokin hallitusmuodon 89 §:n 1 momentissa tarkoitettu virka voitaisiin

hallituksen esittämän muotoilun mukaisesti täyttää julistamatta virkaa haettavaksi.

### *Helsingin yliopiston asema*

Virkamiehen uudelleen sijoittamista ja siirtämisestä koskevat lakiehdotuksen kohdat on tarkoitettu sovellettavaksi myös Helsingin yliopistoon nähden. Säännökset merkitsevät Helsingin yliopiston osalta sitä, että virkamies voidaan 33 §:n edellytyksillä siirtää Helsingin yliopiston virkaan ja että valtion asianomainen viranomainen voi 35 §:n mukaan kieltää täyttämästä avoinna olevaa tai avoimeksi tulevaa muuta kuin professorin ja ylikirjastonhoitajan virkaa. Perustuslakivaliokunnan edellä 35 §:n 4 momentista ilmaiseman käsityksen mukaan professorin ja ylikirjastonhoitajan virat olisi jätettävä menettelyn ulkopuolelle, koska niihin nimittää tasavallan presidentti.

Hallitusmuodon 77 §:n 1 momentissa on turvattu Helsingin yliopistolle itsehallinto-oikeus. Saman pykälän 2 momentin mukaan uusia säännöksiä yliopiston järjestysmuodon perusteista annetaan lailla tarkempien säännösten jäädessä asetuksen. Perustuslakivaliokunta on käsitellyt näitä säännöksiä esimerkiksi mietinnössä n:o 2/1923 vp., joka annettiin hallituksen esityksestä n:o 26/1922 vp. laiksi Helsingin yliopiston järjestysmuodon perusteista, sekä lausunnossa n:o 6/1969 vp., joka annettiin hallituksen esitykseen n:o 223 sisältyneestä ehdotuksesta laiksi korkeakoulujen sisäisen hallinnon perusteista ja siihen liittyneistä lakialoitteista.

Perustuslakivaliokunta katsoi Helsingin yliopiston itsehallinto-oikeuden merkitsevän ennen muuta sitä, että yliopiston sisäisestä hallinnosta päättävät laissa säädetyin rajoituksin yliopiston omat eivätkä valtion yleiset hallintoviranomaiset. Virkojen osalta valiokunta totesi itsehallinto-oikeuden tarkoittavan, että yliopiston viranomaiset saavat määrättyjen säännösten rajoissa itse "ehdottaa opettajansa ja virkamiehensä, jotka yliopiston kansleri ja konsistori eräissä tapauksissa nimittävätkin".

Lakiehdotus ei perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan ole nimitysjärjestelyjen osalta ristiriidassa Helsingin yliopistolle turvattun itsehallinto-oikeuden kanssa, koska yliopiston virkoihin nimittävänä viranomaisena säilyy yliopiston kansleri tai pieni konsistori sen mukaan kuin siitä on erikseen säädetty Helsingin yliopistoa koskevilla säädöksillä sekä professorin ja ylikirjastonhoitajan virkoihin tasavallan presidentti. Tältäkin kannal-

ta on näin ollen merkittävää, että lakiehdotuksen 34 §:n 1 momentin jälkimmäinen virke muutetaan aiemmin mainitulla tavalla.

Mitä tulee 33 ja 34 §:ään perustuvaan mahdollisuuteen siirtää virkamies toiseen virkaan kyseistä virkaa haettavaksi julistamatta ja virkaehdotusta tekemättä, merkitsee tämä valiokunnan käsityksen mukaan Helsingin yliopistolle perustuslaissa turvatus itsehallinto-oikeuden rajoittamista, ellei 34 §:n 1 momentin ensimmäistä virkettä täsmennetä edellä todetulla tavalla.

Vielä on huomattava, että hallitusmuodon 89 §:n 1 momentissa tarkoitettujen virkojen lisäksi apulaisprofessorin virka jää ehdotuksen mukaan normaalitapauksessa täytettäväksi virkaehdotuksesta. Lakiehdotuksen 34 §:n 1 momentin ensimmäinen virke merkitsisi kuitenkin poikkeamista tästä pääsäännöstä. Valiokunnan käsityksen mukaan apulaisprofessorin viran täyttäminen virkaehdotuksesta kuuluu Helsingin yliopistolle turvatus itsehallinto-oikeuden piiriin. Näin ollen lakiehdotuksen 34 §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä säädettävän menettelyn ulkopuolelle on jätettävä myös Helsingin yliopiston apulaisprofessorin virka, jotta lakiehdotus hallitusmuodon 77 §:n 1 momentin estämättä voidaan käsitellä tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä. Tällä perusteella lakiehdotuksen mainittuun kohtaan tehtävä rajausta on korkeakouluhallinnon yhdenmukaisen menettelyn vaatimuksen vuoksi tarkoituksenmukaista ulottaa kaikkien korkeakoulujen apulaisprofessorin virkoihin.

Perustuslakivaliokunta on Helsingin yliopiston itsehallinto-oikeuden kannalta kiinnittänyt vielä huomiota valtion asianomaisen viranomaisen mahdollisuuteen kieltää viran täyttö, mikä seuraa lakiehdotuksen 35 §:stä. Valiokunnan käsityksen mukaan tuo mahdollisuus ei itsehallinto-oikeuden kannalta merkitsevällä tavalla vaikuta nimitysasioiden toimivaltajärjestelyihin eikä nimittävän viranomaisen soveltamiin kelpoisuusehtoihin, joten se on Helsingin yliopiston itsehallinto-oikeuden estämättä saatettavissa voimaan tavallista lainsäädäntöjärjestystä käyttäen.

Perustuslakivaliokunta on varhaisemmissa kannanotoissaan katsonut, että Helsingin yliopiston järjestysmuodon perusteita tarkoittaen lain säännöksillä on määriteltävä yliopiston tehtävä, yliopiston hallintoelimet, niiden kokoonpano ja keskinäiset suhteet sekä miten niissä päätösvaltaa käytetään. Lisäksi valiokunta on katsonut, että laissa tulee säätää muun muassa siitä, millaisia virkoja ja toimia yliopistossa voi olla ja miten ne täytetään.

Tähän nähden on merkille pantavaa, että esityksen mukaan hallitusmuodon 65 §:n 1 momentin muutokseen nojautuen virat lakiehdotuksen 6 §:n mukaan perustetaan asetuksella. Perustuslakivaliokunta katsoo, että mainittu hallitusmuodon kohta virkojen perustamista koskevana erityissäännöksenä syrjäyttää hallitusmuodon 77 §:n 2 momentin tähänastisen tulkin, etenkin kun tuo tulkinta on aiheutunut nyt muutettavaksi ehdotetun hallitusmuodon 65 §:n säännöksen tähän saakka ymmärretystä sisällöstä.

Hallitusmuodon 77 §:n 2 momenttiin perustuvan lakitasoisen sääntelyn vaatimuksen kanssa ristiriidassa lakiehdotus sen sijaan on siltä osin kuin viran täyttökäytännön antava asianomainen viranomainen ehdotetaan säädettäväksi asetuksella. Mahdollisuutta kieltää viran täyttö on pidettävä viran täyttömenettelyn niin olennaisena osana, että se tähänastisen lainsäädäntökäytännön valossa on luettava Helsingin yliopiston järjestysmuodon perusteisiin. Tämän vuoksi kyseinen viranomainen on mainittava nimeltä virkamieslaissa, jotta laki tältä osin voidaan säätää tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä.

### *33—35 §:stä johtuvat muutosehdotukset*

Lakiehdotuksen edellä käsitellyistä 33—35 §:stä on 35 §:n 5 momentti sellainen kohta, joka tämän lausunnon alussa esitetyn lähtökohdan mukaisesti on sijoitettava erilliseen perustuslainsäätämisyjärjestyksessä annettavaan lakiin tai, jos se käy sopivasti päinsä, asianomaiseen perustuslakiin. Koska kysymyksessä on pysyväksi tarkoitettu hallitusmuodon 86 §:n säännösten täydentäminen, nämä virkamieslakiehdotuksen säännökset voitaisiin ajatella sijoitettaviksi omaksi momenttikseen hallitusmuodon 86 §:ään.

Hallitusmuodossa säädettyjen virkaylennysperusteiden soveltamisanalyysin yhteydessä nähden lakiehdotuksen puheena olevat säännökset liittyvät kuitenkin rajoitetumman erityistavoitteen huomioon ottamiseen. Sen vuoksi perustuslakivaliokunta ehdottaa asian säätelyä perustuslainsäätämisyjärjestyksessä säädettävässä erillislaissa. Siinä on valiokunnan käsityksen mukaan soveliasta ottaa huomioon myös 35 §:n 4 momentista edellä tehty huomautus. Valiokunnan seuraavassa ehdottamaan erillislakiin sisältyvät säännökset voidaan tarvittaessa toistaa ja niitä perustuslakien sallimissa rajoissa täsmentääkin valtion virkamieslaissa, jos se esimerkiksi sääntelyn yhtenäisyyden vuoksi osoittautuu aiheelliseksi. Perustuslakiva-

liokunnan mielestä erillislaissa on soveliasta säätää myös aikaisemmin käsitellystä viran lakkauttamista tarkoittavien asetusten jälkivalvonnasta eduskunnassa.

"Laki valtion virkojen täyttämisestä eräissä tapauksissa ja eräiden asetusten toimittamisesta eduskunnalle

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä määrättyllä tavalla, säädetään:

### 1 §

Valtion palvelussuhteen jatkuvuuden turvaaminen voidaan hallitusmuodon 86 §:ssä säädettyjen perusteiden ja muutoin säädettyjen kelpoisuusvaatimusten ohella ottaa huomioon täytettäessä valtion virkaa, johon nimittää muu viranomainen kuin tasavallan presidentti, valtioneuvosto, korkein oikeus tai korkein hallinto-oikeus.

### 2 §

Viran lakkauttamista tarkoittavan asetuksen ja siihen liittyvän viran perustamisasetuksen antamisesta on viipymättä ilmoitettava eduskunnan puhemiehelle, jonka on saatettava ilmoitus eduskunnan tietoon heti tai, jollei eduskunta ole koolla, välittömästi eduskunnan kokoonnutua. Asetus on kumottava, jos eduskunta niin päättää.

### 3 §

Tämä laki tulee voimaan           päivänä  
kuuta 198 ."

Edellä esitetyn mukaisesti on lakiehdotuksen 34 §:n 1 momentti valiokunnan käsityksen mukaan muutettava näin kuuluvaksi:

"Kun virkamies siirretään *muuhun kuin hallitusmuodon 89 §:n 1 momentissa tarkoitettuun virkaan tai korkeakoulun apulaisprofessorin virkaan, (poist.)* virka saadaan täyttää sitä haettavaksi julistamatta ja virkaehdotusta tekemättä. Siirtämisestä päättää nimittävä viranomainen (poist.).

Lisäksi on 35 §:n 1—3 momentissa asianomaisen viranomaisen asemesta mainittava valtiokonttori toimivaltaisena viranomaisena niin kuin esityksestä muualta ilmeneekin.

## Kurinpitojärjestelmä

Perustuslakivaliokunta ei ole havainnut ehdotetun kurinpitojärjestelmän antavan aihetta muuhun huomautukseen kuin siihen, että eduskunnan oikeusasiamieheltä puuttuu mahdollisuus panna kurinpitomenettely vireille yleisessä virkamieslautakunnassa tapauksissa, joissa hän on määrännyt ryhdyttäväksi kurinpitomenettelyyn. Ottaen huomioon eduskunnan oikeusasiamiehen ja valtioneuvoston oikeuskanslerin aseman hallitusmuodon 49 §:ään pohjautuvan rinnasteisuuden olisi lakiehdotuksen 83 §:n 2 momentissa luotava oikeusasiamiehelle mainitussa tilanteessa oikeus panna kurinpitomenettely vireille ja lakiehdotuksen 87 §:ssä todettava oikeusasiamiehen mahdollisuus käyttää valitusoikeutta tällaisessa asiassa.

Selostetun syyn vuoksi olisi lakiehdotuksen 83 §:n 2 momentti muutettava näin kuuluvaksi:

"Yleisessä virkamieslautakunnassa kurinpitomenettelyn panee 60 §:ssä säädettyllä tavalla vireille valtioneuvoston oikeuskansleri tai hänen määräämänsä virkamies. Jos eduskunnan oikeusasiamies on 59 §:n 3 momentin mukaisesti määrännyt, että kurinpitomenettelyyn on ryhdyttävä, kurinpitomenettelyn panee yleisessä virkamieslautakunnassa vireille eduskunnan oikeusasiamies tai hänen määräämänsä virkamies. Näihin sovelletaan yleisessä virkamieslautakunnassa, mitä kurinpitoasiamiehestä tässä laissa säädetään."

Edellä mainitulla perusteella olisi 87 §:n loppuosan viittauksessa käytetty ilmaisu muutettava monikkomuotoon "...83 §:n 2 momentissa tarkoitetuilla viranomaisilla, ...".

## Virkamieslautakunnat

Lakiehdotuksen mukaan valtioneuvoston kanslian ja eri virastojen yhteyteen perustetaan virkamieslautakuntia, jotka käsittelevät kurinpitoasioita ja oikaisuvaatimuksia muiden viranomaisten kuin valtioneuvoston, tasavallan presidentin, korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden tekemistä irtisanomispäätöksistä. Lautakunnat voidaan tehtäviensä perusteella asiallisesti rinnastaa lainkäyttöelimiin. Perustuslakivaliokunta on käsitellyt hallitusmuodon 2 §:n 4 momentista ja 60 §:stä johtuvia vaatimuksia lausunnossa n:o 4/1984 vp. hallituksen esitykses-

tä n:o 38 työttömyysturvalaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Tuossa lausunnossa esitettyyn viitaten perustuslakivaliokunnalla ei ole huomauttamista lakiehdotuksesta, joskin 81 §:n 1 momentin mukaista lautakunnan puheenjohtajana toimivan henkilön mahdollisuutta kutsua kelpoisuusvaatimukset täyttävä sopiva henkilö poissa olevan varamiehen sijaan on pidettävä varsin erikoisena sekä lainkäytön ja yleensäkin päätösvallan käytön järjestelyä koskevien periaatteiden kannalta epätydyttävänä. Epäkohta olisi valiokunnan käsityksen mukaan yksinkertaisesti poistettavissa määräämällä lautakuntaan useampia varajäseniä kuin esityksessä on ehdotettu.

### Virkamieslain voimaannanolakiehdotus

Esityksen perusteluissa todetaan, että voimaannanolakiehdotus on käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaisesti, koska lailla kumottaisiin perustuslaintasoisia säädöksiä. Esimerkkinä perusteluissa mainitaan valtion virkojen ja toimien järjestelyvaltuuslaki (767/76).

Kyseinen järjestelyvaltuuslaki on kieltämättä säädetty perustuslainsäätämisjärjestyksessä, mutta se on luonteeltaan niin sanottu poikkeuslaki eikä perustuslaki, koska sitä ei ole nimenomaan julistettu olemaan voimassa perustuslakina. Tällainen poikkeuslaki on kumottavissa tavallista lainsäädäntöjärjestystä käyttäen, ellei ole erityisiä perustuslaeista johtuvia syitä noudattaa muunlaista säätämisjärjestystä. Perustuslakivaliokunta ei ole havainnut mainitun järjestelyvaltuuslain sen paremmin kuin muidenkaan kumottavaksi ehdotettujen poikkeuslakien kumoamiseen — jäljempänä käsiteltäviä lakkautuspalkkasäädöksiä lukuun ottamatta — liittyvän sellaisia erityisyyksiä, jotka vaatisivat perustuslainsäätämisjärjestyksen käyttämistä.

Voimaannanolakiehdotuksen mukaan valtion virkamieslain voimaan tullessa kumotaan myös kolme lakkautuspalkkasäädöstä. Ne ovat laki viran ja toimen haltijain oikeuksista ja velvollisuuksista, kun virka tai toimi lakkautetaan (182/31), laki puolustuslaitoksen viran ja toimen haltijain oikeuksista ja velvollisuuksista, kun virka tai toimi lakkautetaan (183/31), ja laki lakkautuspalkan pidättämisestä eräissä tapauksissa (789/44). Kaksi viimeksi mainittua lakia on säädetty perustuslainsäätämisjärjestyksessä.

Virkamiehen oikeutta palkkaukseen lakkautuspalkkaoikeus mukaan luettuna on pitkään pidetty hallitusmuodon 6 §:n turvaamana. Vuonna

1970 voimaan tulleella virkaehtosopimusjärjestelmällä pääosa virkamiespalkkauksia koskevia ratkaisuja siirrettiin sopimuksenvaraisiksi. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin lausunnossa n:o 1/1979 vp. hallituksen esityksestä n:o 10 laiksi valtion lakkautetun oppikoulun henkilökunnan aseman järjestämisestä eräissä tapauksissa annetun lain muuttamisesta katsonut, että siltä osin kuin virkamiespalkkaukset ovat jääneet virkaehtosopimusjärjestelmän ulkopuolelle tai virkamiespalkkauksia muutettaisiin virkaehtosopimusjärjestelmä sivuuttamalla, on hallitusmuodon 6 §:n mukainen suojia edelleen olemassa. Valiokunta totesi edelleen, että koska tuolloin ehdotettu järjestely ei muun muassa poistanut asianomaisten virkamiesten lakkautuspalkkaoikeutta, niin lakiehdotus ei loukannut heidän perustuslaissa turvattuja oikeuksiaan ja oli käsiteltävissä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä.

Perustuslakivaliokunnan selostetun kannanoton valossa virkamiesten lakkautuspalkkaoikeuden perusteena olevien lakien kumoaminen näyttäisi kajoavan virkamiehelle perustuslaissa turvattuihin oikeuksiin ja lait olisi siksi kumottava perustuslainsäätämisjärjestyksessä. Käsillä olevassa tapauksessa säätämisjärjestyksen arviointiin vaikuttaa kuitenkin myös se, että voimaannanolakiehdotuksen 15 §:ssä ja 36 §:n 2 momentissa luodaan voimassa olevan lakkautuspalkkasäännösten piiriin nykyisin kuuluville virkamiehille eräänlainen viiden vuoden lakkautuspalkkasuoja sen viran osalta, jossa asianomainen on tai johon hän siirtyy valtion virkamieslain tullessa voimaan. Näihin virkamiehiin sovellettaisiin kumottavia lakkautuspalkkasäädöksiä, jos kyseinen virka lakkaa ennen kuin viisi vuotta on kulunut valtion virkamieslain voimaantulosta. Tähän verraten pitkään siirtymävaiheeseen nähden ja ottaen myös huomioon, että lakkautuspalkan suuruudesta on nykyisin mahdollista määrätä virkaehtosopimuksin niin kuin muistakin palvelussuhteen ehtoista ja että esityksessä ehdotetaan kumottavan lakkautuspalkan sijaan erorahasta ja toistuvasta korvauksesta muodostuvaa järjestelyä, perustuslakivaliokunta pitää lakkautuspalkkaoikeuden perusteena olevien lakien kumoamista niin epäolennaisena ja merkitykseltään vähäisenä puuttumisena virkamiesten perustuslaissa turvattuihin oikeuksiin, että tarkoitetut lait voidaan kumota tavallista lainsäädäntöjärjestystä käyttäen.

Perustuslakivaliokunta on säätämisjärjestyksen kannalta tutkinut myös voimaannanolakiehdotuksen 26 ja 27 §:n säännösten merkitystä. Kysei-

set säännökset kajoaisivat voimassa oleviin virkaehtosopimuksiin perustuviin virkamiehen varallisuusarvoisiin oikeuksiin, koska virkamiesten palkanmaksupäivä määräytyisi niiden säännösten perusteella sen estämättä, mitä virkaehtosopimuksessa on määrätty. Kun valtion virkamiehille palkka nykyisin maksetaan joko kuukauden ensimmäisenä tai viimeisenä arkipäivänä, niin ehdotuksen mukaan tuota päivää siirretään kuukauden 15. päivää kohti palkanmaksupäivää joko yhdellä tai kahdella päivällä kuukaudessa lykäten tai aientaen. Perustuslakivaliokunta katsoo ehdotetun järjestelyn merkitsevän palkanmaksun lykkäämistä kuukautta kohti kerrallaan niin lyhyeksi ajaksi, ettei tällainen vähäinen puuttuminen virkamiesten taloudelliseen asemaan ole ristiriidassa heidän perustuslaissa turvattujen oikeuksiansa kanssa. Tähän arvioon vaikuttaa sekin, että jo nykyisin samanpituiset palkanmaksupäivän siirtymät ovat mahdollisia.

Perustuslakivaliokunta ei ole havainnut voimaannapolakiehdotuksessa muutakaan sellaista, joka olisi ristiriidassa perustuslakien kanssa, minä vuoksi lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n mukaisessa järjestyksessä.

Tässä yhteydessä perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että lakiehdotuksen 27 §:n säännökset tarkoittavat määrittää palkanmaksupäivän kahtatoista kuukautta valtion virkamieslain voimaantuloa edeltävältä ajalta. Hallitus kuitenkin ehdottaa, että voimaannopolaki tulee voimaan samanaikaisesti valtion virkamieslain kanssa. Tämä ristiriita on syytä poistaa voimaannopolakiehdotuksen voimaantulosäännöksessä, sillä lakiehdotuksen 41 §:n 2 momentti ei sellaisenaan anna mahdollisuutta siirtää palkanmaksupäivää 27 §:n mukaisesti jo ennen lain voimaantuloa.

Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota myös voimaannopolakiehdotuksen 3 §:n 2 momentin, 4 §:n 2 momentin ja 6—8 §:n kaltaisiin säännöksiin, joilla kumotaan eri säädöksiä ja yksittäisiä säännöksiä niitä lainkaan yksilöimättä. Valiokunnan mielestä on virkamieslainsäädännön selkeyden ja sen myötä oikeusturvankin kannalta tärkeää, että ennen uudistuksen voimaantuloa tässä yhteydessä yksilöimättä kumottavat säädökset ja säännökset mahdollisuuksien mukaan sopeutettaisiin uuteen virkamieslainsäädäntöön.

#### Ed. Männistön ym. lakialoite

Lakialoitteeseen sisältyvän ensimmäisen ehdotuksen osalta laiksi Suomen Hallitusmuodon

muuttamisesta soveltuu, mitä vastaavan hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen 89 §:n ja 90 §:n 1 momentista edellä on todettu. Sen sijaan hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen 91 §:n 3 momentista tehty huomautus on otettu huomioon lakialoitteessa. Lakiehdotuksen johtolauseessa on otettava huomioon, että muutettavaksi ehdotettu 90 §:n 1 momentti ei ole enää alkuperäisessä muodossaan voimassa.

Lakialoitteeseen sisältyvän toisen lakiehdotuksen 38 §:n 1 momentista ja 39 §:n 4—5 momentista voidaan tehdä samat huomautukset kuin hallituksen esitykseen sisältyvän valtion virkamieslakiehdotuksen 34 §:n 1 momentista ja 35 §:n 4—5 momentista on edellä esitetty. Perustuslakivaliokunta ei ole havainnut tässä lakiehdotuksessa olevan sellaisia valtiosääntöoikeudellisesti arvioiden merkittäviä kohtia, joita ei edellä jo olisi käsitelty hallituksen esitykseen sisältyvän valtion virkamieslakiehdotuksen yhteydessä. Toisaalta lakialoitteeseen sisältyvässä vastaavassa lakiehdotuksessa on kohtia, jotka eivät anna aiheita samanlaisen huomautuksen kuin hallituksen esityksen osalta edellä on tehty (lakiehdotuksen 26 ja 29 § sekä 30 §:n 1 momentti).

Edellä esitettyyn viitaten perustuslakivaliokunta, jolla ei ole muuta huomautettavaa hallituksen esitykseen ja lakialoitteeseen sisältyvien lakiehdotusten johdosta, kunnioittaen lausuntoon esittää,

*että toinen lakivaliokunta sekä hallituksen esitykseen että lakialoitteeseen sisältyvän Suomen Hallitusmuodon muuttamista koskevan lakiehdotuksen osalta ottaisi mietintöönsä laatiessaan huomioon, mitä tässä lausunnossa on esitetty,*

*että sekä hallituksen esitykseen että lakialoitteeseen sisältyvästä valtion virkamieslakiehdotuksesta erotetaan perustuslakivaliokunnan mainitsema kohta, josta samoin kuin edellä edellytetyistä eduskunnan jälkitarkastuksesta kirjoitetaan tässä lausunnossa selostetulla tavalla erillinen ehdotus valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädettyssä järjestyksessä käsiteltäväksi laiksi valtion virkojen täyttämisestä eräissä tapauksissa ja eräiden asetusten toimittamisesta eduskunnalle,*

*että edellisessä kappaleessa tarkoitettuihin järjestelyihin sekä hallituksen esitykseen että lakialoitteeseen sisältyvä valtion virkamieslakiehdotus voidaan muilta osiltaan*

*käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä edellyttäen, että perustuslakivaliokunnan edellä esittämät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon, ja että hallituksen esitykseen sisältyvät valtion virkamieslain voimaantulolaki ehdotus sekä ehdotukset laiksi valtion elä-*

*kelain muuttamisesta, laiksi valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta, laiksi puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta, laiksi työriitojen sovittelusta annetun lain muuttamisesta ja laiksi kuluttaja-asiamiehestä annetun lain muuttamisesta voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä.*

Perustuslakivaliokunnan puolesta:

**Ben Zyskowicz**

*Ilkka O. Jumppanen*

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Zyskowicz, varapuheenjohtaja A. Kemppainen, jäsenet Aaltio, Alho, Anttila, Eenilä, Hämäläinen, Kärhä,

Muroma, Nieminen, Peltola, Pokka, Skinnari ja Viinanen sekä varajäsenet Kettunen, E. Laine (osittain) ja Rajamäki (osittain).

## Eriäviä mielipiteitä

### I

Emme voi yhtyä perustuslakivaliokunnan lausuntoon lähinnä siltä osin kuin lausunnossa katsotaan nimikkeen "virkamies" merkitsevän sukupuolten erottelua. Mielestämme mainittu nimike on tosiasiallisesti sukupuolineutraali, va-

kiintunut ja muutoinkin erittäin onnistunut. Uuden nimikkeen etsiminen sen tilalle on näin ollen paitsi täysin tarpeetonta myös perinteikoista.

Helsingissä 17 päivänä lokakuuta 1985

**Ben Zyskowicz**  
**Iiro Viinanen**

**Sampsa Aaltio**  
**Impi Muroma**

### II

Hallitusmuodon 10 §:n mukaan ei voida kieltää kansalaista kuulumasta lailliseen yhdistykseen. Tästä syystä perustuslakivaliokunta edellyttää virkamieslakiesityksen 22 §:ää muutettavaksi niin, että yhdistymisvapauden rajoitus sallitaan

vain niihin tapauksiin, joissa virkamies edustaa neuvotteluissa työnantajaa omaa virkamiesyhdistystään vastaan.

Edellä kerrotusta syystä katsomme, että perustuslakivaliokunnan lausunnosta on poistettava

maininta, jossa on otettu kantaa virkamiehen moitittavasta kuulumisesta erääseen lausunnossa nimeltä mainittuun yhdistykseen.

Korostamme, että virkamieslainsäädännön käsitellyn yhteydessä ei ole myöskään tullut esiin

sellaisia seikkoja, jotka osoittaisivat tai joiden nojalla voitaisiin päätellä, että kansalaisten oikeusturva mahdollisesti vaarantuisi siinä tapauksessa, että virkamies kuuluu lausunnossa mainittuun yhdistysrekisteriin merkittyyä järjestöön.

Helsingissä 17 päivänä lokakuuta 1985

**Lea Kärhä**  
**Impi Muroma**

**Iiro Viinanen**  
**Samps Aaltio**

### III

Vaikka pääosin olemme voineet yhtyä valionkunnan enemmistön kantaan, haluamme eriyvänä mielipiteenämme esittää seuraavaa:

1) Hallituksen ehdotuksen valtion virkamieslaiksi 46 §:n 2 momentin 1 kohdassa on viranhaltijan irtisanomisperusteeksi määritelty viran lakauttaminen. Katsomme, kuten valtiovarainvaliokuntakin lausunnossaan, että tämä ei voi olla irtisanomisperuste. Ko. pykälän 2 momentin 4 kohdassa määritelty virkamiehen irtisanomisperuste on mielestämme aivan liian väljä antaen mahdollisuuden virkamiehen mielivaltaiseen kohteluun. Nämä ovat selvästi ristiriidassa HM 6 §:n 2 momentin kanssa. Mielestämme ko. 46 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohdat ovat riittävät määrittelemään ne yleiset edellytykset, joilla virkamies on

irtisanottavissa. Tästä syystä ko. 46 §:n 2 momentin 1 ja 4 kohta tulisi poistaa.

2) Saman lakiehdotuksen 91 § rajoittaa viranhaltijan valitusmahdollisuuksia mm. virkanimityksiä ja virkamiehen asuinpaikan valintaa samoin kuin terveydentilaan liittyvien tietojen antamista koskeissa asioissa.

Nämä kaikki seikat kuuluvat kansalaisten perusoikeuksiin. Ko. pykälä pitää sisällään lisäksi sellaisen yleisen valituskiellon, joka voi kohdistua moneen muuhunkin perusoikeuteen ennalta arvaamattomalla tavalla. Mielestämme tällaista yleistä valituskieltoa ei tule säätää, vaan lakiin on selkeästi kirjoitettava ne tapaukset, joita valituskielto voi koskea.

Helsingissä 17 päivänä lokakuuta 1985

**Arvo Kempainen**

**Kati Peltola**

EDUSKUNNAN  
VALTIOVARAINVALIOKUNTA

Liite 2

Helsingissä,

12 päivänä huhtikuuta 1985

Lausunto n:o 1

## Toiselle lakivaliokunnalle

Toinen lakivaliokunta on kirjeillään 14 ja 28 päivästä helmikuuta 1985 pyytänyt eduskunnan päätöksen mukaisesti valtiovarainvaliokunnan lausuntoa hallituksen esityksestä n:o 238/1984 vp. valtion virkamieslainsäädännön uudistamisesta ja ed. Männistön ym. samaa asiaa koskevasta lakialoitteesta n:o 20.

Valtiovarainvaliokunta on käsitellyt hallituksen esitystä ja lakialoitetta pääosin niiltä osin, jotka koskevat tai sivuavat valtionvarainvaliokunnan toimialaa.

Hallituksen esitykseen sisältyvän valtion virkamieslakiehdotuksen 5 §:n 1 momentin mukaan virkoja voitaisiin perustaa tulo- ja menoarviossa palkkauksiin osoitettujen määrärahojen rajoissa. Saman pykälän 2 momentissa lueteltuja valtion hallinnon korkeimpia virkoja ja niitä vastaavia tai ylempiä virkoja voitaisiin perustaa ainoastaan siinä tapauksessa, että kukin virka on tulo- ja menoarviossa eritelty. Lakiehdotuksen 6 §:n mukaan virat perustettaisiin ja lakkautettaisiin asetuksella. Asetuksessa olisi aina määrättävä perustettavan viran nimi ja palkkausluokka tai muu peruste, jonka mukaan viran palkkaus määräytyy. Virkoja lakkautettaessa vapautuvia määrärahoja voitaisiin käyttää muiden kuin 5 §:n 2 momentissa tarkoitettujen ns. erittelyvirkojen perustamiseen. Tämän säännöksen rajoissa voitaisiin tehdä asetuksella tulo- ja menoarvioon sisällyttämättä sellaisia virkajärjestelyjä, jotka eivät edellytä lisämenoja. Virkajärjestelyjä ei alistettaisi eduskunnan vahvistettavaksi. Virkamiesasetusluonnoksen 24 §:n mukaan virasto voisi ottaa tilapäisiä virkamiehiä tulo- ja menoarviossa osoitettujen määrärahojen rajoissa.

Lakiehdotuksen 5 §:n 2 momentissa lueteltujen ns. erittelyvirkojen perustamisen ja lakkauttamisen osalta valiokunnalla ei ole huomauttamista, koska nämä virat tultaisiin erittelemään tulo-

ja menoarviossa kuten nykyisinkin ja näiden virkojen virkajärjestelyt eivät olisi mahdollisia muutoin kuin saattamalla ne tulo- ja menoarvioesityksessä eduskunnan käsiteltäväksi. Sen sijaan muiden virkojen perustamis- ja lakkauttamismenettely muuttuisi. Virkoja voitaisiin perustaa asetuksella tulo- ja menoarviossa palkkauksiin osoitettujen määrärahojen rajoissa. Virat lakkautettaisiin samoin asetuksella. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tulo- ja menoarvioesityksen perusteluissa esitettäisiin määrärahojen lisäysehdotuksen perusteluna uusien virkojen tarve asiakohtaisesti eriteltyinä ja niiden tehtäväalue pääpiirteittäin. Momentilta kävisi ilmi myös perustettavien virkojen lukumäärä. Valiokunta kuitenkin pitää asianmukaisena, että tämä ajateltu käytäntö kirjoitettaisiin lakiin. Niinpä valiokunta ehdottaakin, että lakiehdotuksen 5 §:n 1 momentin loppuun lisättäisiin säännös, jonka mukaan tulo- ja menoarviossa olisi ilmoitettava sellaisten perustettavien ja lakkautettavien virkojen lukumäärä ja pääasiallinen tehtäväalue, jotka ovat pysyväisluonteisia ja päätoimisia.

Kun virkoja ns. erittelyvirkoja lukuun ottamatta ei enää yksilöitäisi tulo- ja menoarviossa ja kun virkojen perustamis- ja lakkauttamisasetuksia ei saatettaisi eduskunnan tarkastettavaksi, valiokunta katsoo, että tällaisella menettelyllä heikennettäisiin eduskunnan budjettivaltaa ja kontrollimahdollisuuksia. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että 6 §:ään lisättäisiin uusi 5 momentti, jonka mukaan lakiehdotuksen 6 §:n 1 ja 4 momentissa tarkoitettut asetukset olisi saatettava eduskunnan tarkastettavaksi. Asetukset olisi kumottava, jos eduskunta niin päättäisi. Mainittu säännös voitaisiin mahdollisesti lisätä myös uutena pykälänä erinäisiin säännöksiin. Valiokunta huomauttaa, että tällaisella menettelyllä puututtaisiin presidentin toimivaltaan. Samalla

valiokunta kuitenkin toteaa, että jo hallitus esittää valtion virkamieslain säädettäväksi valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä määrättyllä tavalla.

Virkamieslakiehdotuksen 46 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan virkasuhde voitaisiin irtisanoa, jos virka lakkautetaan eikä virkamiestä voida siirtää saman viraston muuhun virkaan, johon nimittää ministeriö tai sitä alempi viranomais. Valtion virkamiesten uudelleen sijoittamisesta annetun asetusluonnoksen 3 §:n 4 kohdassa ehdotetaan, että valtiokonttorin olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin virkamielen sijoittamiseksi toiseen virkaan, jos virkamies on irtisanottu viran lakkauttamisen vuoksi ja hänen uudelleen työhön sijoittumisensa on iän ja muun syyn vuoksi vaikeaa.

Valiokunnan käsityksen mukaan viran lakkauttaminen ei saisi olla irtisanomisperuste. Jos virka tarpeettomana lakkautetaan, virkamies on aina pyrittävä sijoittamaan joko saman viraston tai toisen viraston muuhun virkaan. Virkamies, mikäli hän on täysin työkykyinen, olisi sijoitettava sellaiseen päätoimiseen virkaan, jonka palkkaus ja muut taloudelliset etuudet vastaavat hänen lakkautetun virkansa palkkausta ja etuuksia.

Lakialoitteeseen n:o 20 sisältyvä ehdotus virkamieslaiksi on erältä osin samansuuntainen kuin hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus ja

erältä osin tämän lausunnon suuntainen. Valiokunta ehdottaa, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus.

Edellä olevan perusteella valtiovarainvaliokunta kunnioittaen ehdottaa, että hallituksen esitykseen sisältyvän valtion virkamieslakiehdotuksen 5 §:n 1 momentin loppuun lisättäisiin uusi säännös ja 6 §:ään uusi 5 momentti, jotka olisivat näin kuuluvia:

#### 5 §

Virkoja voidaan perustaa tulo- ja menoarviossa palkkauksiin osoitettujen määrärahojen rajoissa. *Tulo- ja menoarviossa on ilmoitettava sellaisten perustettavien ja lakkautettavien virkojen lukumäärä ja pääasiallinen tehtäväalue, jotka ovat pysyväisluonteisia ja päätoimisia.*

#### 6 §

*Edellä 1 ja 4 momentissa tarkoitettujen asetusten antamisesta on viipymättä ilmoitettava eduskunnan puhemiehelle, jonka on saatettava ilmoitus eduskunnan tietoon heti tai, jollei eduskunta ole koolla, välittömästi eduskunnan kokoonnutua. Sanotut asetukset on kumottava, jos eduskunta niin päättää.*

Valtiovarainvaliokunnan puolesta:

**Pertti Salolainen**

*Eelis Roikonen*

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Salolainen, varapuheenjohtaja Muurman, jäsenet Ajo, Impiö, Joutsenlahti, Koskenniemi, Linna, Malm, Mäki-

Hakola, Poutanen, Rosnell, Sutinen ja Vainio sekä varajäsenet Hietala, Jokela, Kuusio, Lahti-Nuuttila, Mattila, Perho, Piipari ja Vepsäläinen.

